

Kompetencije odgajatelja iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja

---

Pereša, Elena

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:908789>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Elena Pereša

Kompetencije odgajatelja iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja

DIPLOMSKI RAD

Rijeka, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI

UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Diplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Kompetencije odgajatelja iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Pozitivna psihologija

Mentorica: prof. dr. sc. Sanja Tatalović Vorkapić

Student: Elena Pereša

Matični broj: 0303077897

U Rijeci, veljača, 2023.

ZAHVALA

Zahvaljujem se svojim roditeljima mami Aleksandri i tati Zlatku te mojem mlađem bratu Antoniju što su vjerovali u mene i bodrili me. Također zahvaljujem svojem dečku Vilimu na razumijevanju i smirenosti.

Hvala im za svako ohrabrenje, savjet ali i kritiku tijekom pisanja diplomskog rada.

Zahvaljujem i svojoj mentorici prof. dr. sc. Sanji Tatalović Vorkapić na detaljnim konzultacijama, informacijama i smjeru pisanja diplomskog rada.

Bez ovih osoba sve ovo ne bi bilo moguće.

Hvala Vam! ♥

Elena Pereša

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila djelomično samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju. S obzirom na to da rad nisam izradila u potpunosti samostalno, za bilo koju vrstu diseminacije rezultata iz ovog istraživanja moram prethodno imati suglasnost mentora“.

Potpis studentice:

Elena Pereša

SAŽETAK

Suvremeni diskursi vezani uz područje relevantnih kompetencija odgajatelja 21. stoljeća, pored ostalog, vezani su uz kompetencije iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja. Oni su utemeljeni na potrebama prakse i nalazima suvremenih recentnih istraživanja iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja u radu s djecom rane i predškolske dobi. Stoga je važno ispitati kakvi su stavovi odgajatelja prema opisnom diskursu.

Rad ispituje kompetencije odgajatelja iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja. U istraživanju je sudjelovao N=131 odgajatelj. Istraživanje je provedeno putem online ankete koja je nakon zamolbe za suradnju u istraživanju prosljeđena na elektroničke pošte ravnateljima. Anketa se sastojala od socio-demografskih varijabla (dob, spol, godine staža...), pitanja otvorenog i zatvorenog tipa. Na samom kraju ankete ispitanici su navodili izazove iz prakse i smjernice koje bi ustanova trebala imati u definiranju uloga djelatnika vrtića u promociji i zaštiti mentalnog zdravlja djece.

Dobiveni rezultati ukazuju da je ova tema vrlo važna, prisutna je svakodnevno u odgojno-obrazovnom radu a malo se o njoj govori. Rezultati također pokazuju da više od većine odgajatelja njih 107 nije uopće tijekom studija slušalo teme u okviru kolegija temeljem kojih se stječu kompetencije iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja odgajatelja. Rezultati pokazuju da odgajatelji imaju percepciju nedostatne podrške svojih stručnih suradnika te da im prevelik broj djece u skupini otežava da se u jednom danu posvete svoj djeci. Zaključno, istraživanja na ovu temu je vrlo malo, te ispitanici smatraju da bi se na fakultetima ali i u predškolskim ustanovama trebalo više educirati na temu Kompetencije odgajatelja iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja.

Ključne riječi: dobrobit, kompetencije, mentalno zdravlje, odgajatelji

SUMMARY

Contemporary discourse connected with the field of relevant competences of the preschool teachers of the 21st century, among the other are connected to the field of well-being and mental health. They are based on the needs of practice and results of the recent contemporary researches from the wellbeing and health of the early childhood and preschool age domain. Therefore, it is important to exam what are the opinions of the preschool teachers towards the descriptive discourse.

This thesis examines the competences of the preschool teachers in the domain of well-being and mental health. In the research participated N=131 preschool teachers. The research was completed through the online survey that was sent to the kindergarten principles via email. The survey consisted of the socio-demographical variables (age, sex, working years), open ended and not open ended questions. In the end of the survey respondents stated the challenges in their practice and guidelines that the institution should have in defining the roles of the workers of the kindergartens in promoting and protecting children's mental health.

The results obtained show that this topic is very important, it is present in the everyday educational work, but people don't talk enough about it. Moreover, results show that more than majority of the preschool teachers, 107 of them haven't attended topics during their studies to gain competences from the domain of well-being and mental health of the preschool teachers. Results show that preschool teachers have perception of the lack of support from their expert assistants and that big number of children in the groups makes it difficult to dedicate to all the children in one day. To conclude, there is a small number of studies on this topic and the respondents consider that in the universities and also in the preschool institutions should be more educations on the topic of Competences of the preschool teachers in the domain of wellbeing and mental health.

Key words: well-being, competences, mental health, preschool teachers

SADRŽAJ

1. UVOD.....	11
2. KOMPETENCIJE ODGAJATELJA.....	12
2.1. Kompetencije odgajatelja prema standardu zanimanja.....	16
2.2. Studijski programi.....	16
2.3. Stručno usavršavanje odgajatelja.....	17
2.4. Kompetencije odgajatelja za budućnost.....	18
3. KOMPETENCIJE ODGAJATELJA IZ PODRUČJA DOBROBITI I MENTALNOG ZDRAVLJA.....	19
3.1. Teškoće mentalnog zdravlja.....	21
3.2. Stres odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu.....	23
3.3. Stručni suradnici u zaštiti mentalnog zdravlja.....	24
3.4. Važnost igre i problemskih slikovnica za mentalno zdravlje i dobrobit odgajatelja.....	25
4. SURADNJA S RODITELJIMA.....	28
5. PRETHODNA ISTRAŽIVANJA NA TEMU KOMPETENCIJE ODGAJATELJA IZ PODRUČJA DOBROBITI I MENTALNOG ZDRAVLJA.....	30
6. CILJ I HIPOTEZA ISTRAŽIVANJA.....	32
7. METODA.....	33
7.1. Ispitanici.....	33
7.2. Mjerni instrument.....	36
7.3. Postupak prikupljanja podataka.....	37
8. REZULTATI I RASPRAVA.....	39
9. ZAKLJUČAK.....	61
10. LITERATURA.....	63

1. UVOD

Odgajateljski posao uključuje stalnu komunikaciju s djecom, roditeljima, kolegama te je odgajateljska profesija slična doktorskoj i uključuje visok nivo odgovornosti (Hasanović, 2014).

Tema ovog diplomskog rada su Kompetencije odgajatelja iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja. Istraživanje je provedeno jer je ova tema još uvijek „tabu“ tema i malo se o njoj govori a važna je za odgajateljski poziv. Dijete se susreće sa svakojakim životnim nedaćama i rizicima koje život nosi. Značajan broj djece ima tešku prilagodbu u vrtiću, događa se da se roditelji djece rastave, dolazi do smrtnih slučajeva bake, djeda, kućnog ljubimca. Za odgajatelja je važno da prije svega bude mentalno zdrava osoba i primjeni svoje kompetencije u radu s djecom. Pritom je važno promišljati o izazovima i stavovima odgajatelja na njihovo mentalno zdravlje te kako oni pridonose odgojno-obrazovnoj ustanovi. Istraživanje je provedeno jer postoji vrlo malo istraživanja na ovu temu a od velike je važnosti za rad u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Na početku rada definirane su kompetencije odgajatelja, zatim slijedi poglavlje Kompetencije odgajatelja iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja te se u tom poglavlju opisuje mentalno zdravlje kao ključan čimbenik za dobrobit pojedinca. Jedno poglavlje odnosi se na suradnju s roditeljima te zašto je ona bitna. U radu je definiran cilj, postavljena hipoteza U središnjem dijelu rada opisana je metodologija rada (ispitanici, mjerni instrument i metoda prikupljanja podataka). Nakon obrade podataka opisani su rezultati i rasprava istraživanja, zaključak te na kraju slijedi popis korištene relevantne literature.

2. KOMPETENCIJE ODGAJATELJA

Odgajatelj je stručna osoba koja planira, organizira te sudjeluje u realizaciji odgojno-obrazovnog procesa (Krstović, Vujičić i Pejić Papak, 2016). Slunjski i suradnici (2011) slažu se s prethodnim autoricama da odgajatelj kontinuirano piše Pedagošku dokumentaciju (dnevna, tjedna, mjesečna i godišnja zapažanja), kreira prostorno-materijalno okruženje u komunikaciji s djecom prema njihovim interesima i željama (Krstović, Vujičić i Pejić Papak, 2016). Osim što komunicira s djecom, odgajatelj treba posjedovati dobre komunikacijske vještine u suradnji s roditeljima, kolegama ali i stručnim timom koji uvelike pomažu djetetu (Slunjski i suradnici, 2011). Ono što se još ističe kao kompetencije odgajatelja su da primjenjuje suvremeni pristup s djecom, održava redovite roditeljske sastanke kako bi i roditelji bili upoznati s radom skupine, uspostavljati kontinuiranu suradnju s roditeljima, kolegama, stručnim timom, kulturnim i civilnim ustanovama, kao i s drugim ustanovama ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja, aktivno sudjelovati u istraživanjima, kritički sagledavati situaciju i unaprjeđivati vještine refleksije i samorefleksije (Krstović, Vujičić i Pejić Papak, 2016).

Odgajatelj osim što posjeduje stručna znanja i primjenjuje ih u praksi, treba se znati prilagoditi nepredvidivim situacijama za koja možda niti nema teorijska znanja o tome, ali pomoću usvojenih kompetencija zna ili je spreman riješiti problem (Sindik, 2014).

„Anić u Velikom rječniku hrvatskoga jezika (2003) definira kompetencije kao priznatu stručnost, sposobnost kojom netko raspolaže, dok Mijatović pod kompetencijom podrazumijeva osobnu sposobnost da se čini, izvodi, upravlja ili djeluje na razini određenog znanja, umijeća i sposobnosti, što osoba može dokazati na formalni i neformalni način“ (Slunjski, Šagud i Brajša-Žganec, 2006:9).

Krstović i suradnice (2016) u knjizi Standardi kvalifikacija i unapređivanje kvalitete studijskih programa odgajatelja i učitelja koji je od iznimne važnosti za Učiteljski fakultet u Rijeci i Učiteljski fakultet u Zagrebu bavi se pitanjima ključnih kompetencija odgajatelja i na koji ih način kvalitetno stjecati. U knjizi je naglašeno da su mnogi studijski programi izrađeni bez posebnih konzultacija. Odnosno Standardi kvalifikacija i unapređivanje kvalitete studijskih programa odgajatelja i učitelja više su napisani prema tradicionalnom načinu podučavanja, a ne prema suvremenom kojemu bi trebali težiti. U prijavi za Projekt našao se i Učiteljski fakultet u Rijeci koji je dobio priliku za poboljšanje studijskih programa. Projektna ideja obuhvaćala je „razvoj prijedloga standarda cjelovitih kvalifikacija za sveučilišnoga prvostupnika te magistra

ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja i magistra primarnog obrazovanja“ (Krstović, Vujičić i Pejić Papak, 2016:29). Nadalje, vidljivo je da se budući odgajatelji završetkom studija zapošljavaju samo u ustanovama za rani i predškolski odgoj. Odnosno vrlo je malo poznato da je odgajateljska profesija napredovala te poslodavci su vrlo malo informirani o mijenjanju odgojno-obrazovne struke. Ispitanike koje je projekt obuhvatio bili su studenti preddiplomskih i diplomskih studija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te nastavnici Učiteljskog fakulteta u Rijeci i Zagrebu. Problemi koji su se javljali bili su nepovezanost teorije i prakse, nekvalitetna studentska praksa, nedostatak stvarnih situacija iz prakse koje bi ih bolje pripremile na rad. Upravo ispitanici ističu da je praksa ključna za odgajateljski poziv te se odlučuju na volonterski rad kako bi ojačali svoje kompetencije i stekli što više znanja u praksi. Ono što još ističu kao problem je unaprjeđivanje studijskih programa. U knjizi je opisano da će se nastaviti raditi na poboljšanju studijskih programa, te obavljanju kvalitetnije studentske prakse koja će buduće odgajatelje kompetentnije pripremiti na budući rad (Krstović, Vujičić i Pejić Papak, 2016).

Sam pojam kompetencija nije jednostavno definirati. Kompetencije označavaju znanja, vještine i stavove. „Kompetencija pomaže čovjeku u određivanju odgovarajućih vještina, znanja i sposobnosti“ (Legović, 2016:12). „Biti kompetentan znači biti sposoban, fleksibilan, imati autoritet i, isto tako, ne samo posjedovati određene vještine i stavove, već znati ih koristiti. To znači da treba znati djelovati u određenim situacijama i znati utjecati na promjene koje se događaju. Kompetentna je ona osoba koja je odgovorna, ponaša se u skladu s pravilima struke, komunikativna je, tražena, voli pomagati. Zapravo razvoj kompetencije upućuje na potrebu interakcije s okolinom“ (Legović, 2016:14). Kompetentnost odgajatelja prije svega ogleda se na djetetovo zadovoljstvo boravka u skupini. Djetetu kojemu su zadovoljene sve potrebe i u skupini se osjeća sigurno i prihvaćeno lakše uči i obrazuje se na prirodan način. Odgajatelj koji je kompetentan cijelo vrijeme si postavlja pitanje Zašto?, primjerice zašto djeca plaču prilikom odvajanja od roditelja, zašto im je možda dosadno u vrtiću, zašto jedva čekaju otići kući. Profesionalna uloga odgajatelja uključuje uvijek da teži boljem, odnosno treba težiti tome da promišlja i vidi svoju odgojnu praksu onakva kakva ona je. Odgajatelju je ponekad teško samostalno procijeniti što radi dobro, a što ne. Za adekvatno obavljanje svog posla potreban je kritičar koji će iz drugog kuta sagledati njegov rad i snalaženje u praksi (Vujičić, 2021).

„Prema Turning projektu (2006) kompetencije se mogu podijeliti u dvije opće kategorije: u područno-specifične i u generičke ili prenosive“. Područno-specifične su vezane s određenim područjem. Generičke kompetencije se dijele na instrumentalne, interpersonalne i sistemske (Ivon i Mendeš, 2015:143, prema Gonzalez i Wagenaar, 2006).

Nacionalni kurikulum ističe osam ključnih kompetencija za cjeloživotno a to su:

1. „Komunikacija na materinskome jeziku
2. Komunikacija na stranim jezicima
3. Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodoslovlju
4. Digitalna kompetencija
5. Učiti kako učiti
6. Socijalna i građanska kompetencija
7. Inicijativnost i poduzetnost
8. Kulturna svijest i izražavanje“ (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014:12).

Kao što je iz prethodnog teksta naglašeno odgajatelj treba biti dobar komunikator, odnosno dijete mora imati povjerenja u osobu koja ga neće osuđivati već pokušati razumjeti. Nadalje, to znači da treba pažljivo saslušati dijete i poduprijeti ga. Ako dijete osjeti da ga odgajatelj ne sluša, komunikacija i povjerenje od strane djeteta se gubi. „Dobar se sugovornik ne rađa, već postaje“. Odgajatelj nikako ne bi smio navoditi djecu na odgovore koje on želi čuti, ponižavati dijete, zanemarivati njegove osjećaje (Janičić-Holcer, 2007:157).

Odgajatelj kod učenja djeteta treba stavljati naglasak na djetetov proces učenja a ne na krajnji rezultat. Odnosno naglasak je na djetetovo istraživanje, interakciju, aktivnosti kojima se bavi. Upravo tu dolazi do izražaja uloga odgajatelja koji ne prenosi znanje, već nastoji potaknuti dijete na igru i istraživanje te samim time djeca sama dolaze do zaključka i naučeno primjenjuju. Odgajatelji trebaju imati razvijene kompetencije kako bi djecu mogli poticati na stjecanje osnovnih znanja i vještina (Ivon i Mendeš, 2015). Već smo napomenuli da je kompetentan odgajatelj stručna osoba koja posjeduje određena znanja, vještine i stavove koji su usmjereni razvoju djeteta. Stavlja dijete „u središte pozornosti“, kako bi ga razumio ali i upozorio na neka nepoželjna ponašanja. Time odgajatelj postaje voditelj, istraživač svoje prakse odnosno reflektivni praktičar a to su sve odlike jednog kompetentnog odgajatelja (Legović, 2016).

Zaključno, kompetencije su set vještina, znanja i stavova koji na najbolji mogući način pokazuju radnu učinkovitost zaposlenika (Božičević, Brlas i Gulin, 2012).

Autori Miljković, Đuranović i Vidić (2019) ističu kako je kompetencija za učenje jedna od važnijih odgajateljskih kompetencija, što znači da odgajatelj mora uvijek biti spreman na promjene i cjeloživotno učenje (Miljković, Đuranović i Vidić, 2019).

Socijalno-emocionalne kompetencije istaknute su jer se isti pojam vezuje s pojmovima mentalnog zdravlja, emocionalne dobrobiti, psihološke otpornosti i sl. (Tatalović Vorkapić i Lončarić, 2014).

Autorica Višnjić Jevtić (2012) ističe da se socijalno-emocionalne kompetencije stječu od najranije dobi i presudne su za uspjeh u životu. S tom činjenicom slaže se i CASEL (Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning) u kojem je analizom programa utvrđeno da socijalno-emocionalne kompetencije pospješuju uspjeh, ali i druga ponašanja u interakciji s vršnjacima i okolinom te smanjenjem stresa.

Odgajatelji bi trebali biti upoznati s CASEL programom i težiti pozitivnim kompetencijama kako bi ih prenosili na djecu. Nadalje, kao što je već spomenuto socijalna kompetencija prisutna je već od prvog trenutka između majke i djeteta i ključna je u djetetovom kasnijem razvoju (Legović, 2016).

„Većina definicija socijalne kompetencije uključuje socijalne vještine, sposobnost razboritog postupanja u međuljudskim odnosima, održavanje međusobnih veza i sposobnost donošenja prikladnih socijalnih odluka te ponašanje u skladu s njima“ (Jurčević-Lozančić, 2011:272). Odgajatelj ima veliku ulogu u razvoju dječjih socijalnih kompetencija. Odgajatelj bi ponašanja koja očekuje od djece i sam trebao upotrebljavati i pokazivati djeci svojim primjerom. Nadalje, odgajatelj „treba biti emocionalno zrela i stabilna osoba koja će svojim postupcima u interakciji s djecom i drugim odraslim osobama moći emocionalno zrelo odgovoriti na zahtjeve i situacije u kojima se nađe“. Socijalne i emocionalne vještine se uče i usvajaju neprestano, „možemo reći gotovo uvijek u stanju budnosti i zato je potrebno iskoristiti svaku situaciju koja se događa u vrtiću i skupini“. Odgajatelj djeci postavlja pitanja kako bi dobio što jasniju sliku potrebe djeteta (Josipović Nemeč, 2018:19). Ono što se naglašava da kompetentna osoba treba imati je empatija. Razumijevanje i uvažavanje tuđih emocija bitna je stavka i kompetencija odgajatelja (Jurčević-Lozančić, 2011).

2.1. Kompetencije odgajatelja prema standardu zanimanja

Prema knjizi Standardi kvalifikacija i unapređivanje kvalitete studijskih programa odgajatelja i učitelja standard zanimanja obuhvaća kompetencije odgajatelja, znanja i vještine. Standardi zanimanja odgajatelja i stručnoga suradnika su uglavnom u funkciji praćenja postojećega stanja, a manje u funkciji planiranja daljnjeg tijeka (Krstović, Vujičić i Pejić Papak, 2016). Zanimljivo je istaknuti da u knjizi nije istaknuta niti jedna kompetencija koja se odnosi na dobrobit i mentalno zdravlje odgajatelja. U prethodnom poglavlju navedene su kompetencije koje odgajatelj mora imati, no niti jedna se ne odnosi na mentalno zdravlje odgajatelja a važna je kompetencija za odgajatelja. Mentalno zdravlje odgajatelja je važno prvenstveno za odgajatelja kako bi on mogao pozitivno prenositi energiju, toplinu i smirenost na dijete.

2.2. Studijski programi

Postoje tri oblika odgoja i obrazovanja a to su: formalno, neformalno i informalno obrazovanje. Formalno obrazovanje organiziraju odgojno-obrazovne institucije. Nakon završetka dobije se diploma kojom se priznaje obrazovanje, dok je neformalno obrazovanje izvan sustava, odnosno dobije se potvrda ali bez bilo kakvog stupnja sprema. Pod neformalne oblike odgoja i obrazovanja spadaju različiti seminari, tečajevi, radionice. Informalni odgoj i obrazovanje odnosi se na cjeloživotno učenje, odnosno čovjek uči dok je živ (Miljković, Đuranović i Vidić, 2019). Uvjet rada u predškolskim ustanovama je sveučilišno preddiplomsko obrazovanje čime se stječe naziv prvostupnik/ca ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja. Također budućim odgajateljima nudi se mogućnost diplomskog ali i doktorskog studija (Ivon i Mendeš, 2015). Tijekom studija slušaju se i polažu predmeti poput Integriranog predškolskog kurikulumu, Metodike predškolskog odgoja ili Metodike odgojno-obrazovnog rada. Svi kolegiji polaze od suvremenog shvaćanja djeteta kao cjelovitog bića. Budući odgajatelji na kraju studija kroz različite odslušane kolegije kompetentni su za rad i razvoj predškolskog djeteta (Šagud, 2006). Krstović, Vujičić i Pejić Papak (2016) ističu da su znanstvene discipline ključne za opće akademske i obrazovne temelje. Također komunikacijska, matematička, prirodoslovna, tjelesna i umjetnička područja ključna su područja u sklopu kolegija na studijskim fakultetima. Kompetencije koje su u sklopu studijskih programa važne za obrazovanje budućih odgajatelja su rad s ljudima, društvom, tehnologijom te razumijevanje djeteta.

Područja razvoja djeteta su podloga za definiranje supstratnih znanosti i integrirano-metodičkih predmeta. Autorice ističu predmete za razvoj praktičnih kompetencija studenata kao profesionalaca i refleksivnih praktičara. Odgajatelj svakodnevno treba istraživati svoju vlastitu praksu i unapređivati svoj odgojno-obrazovni rad s djecom. Praktične kompetencije studenata preispituju se kroz postojeće spoznaje, ali i primjenjuju nova znanja i unaprjeđuje praksa (Krstović, Vujičić i Papak, 2016).

2.3. Stručno usavršavanje odgajatelja

Autorice Tot i Klapan (2008) naglašavaju važnost stručnog usavršavanja koje je pojedincu dostupno cijeli život. Naime, stručnim usavršavanjem ostvaruje se temeljno ljudsko pravo na obrazovanje. Cilj stručnog usavršavanja je na samostalnom učenju i istraživanju kvalitete života. Klasificirano je u četiri područja:

1. „Formalno obrazovanje (specijalizacija, napredovanje, nadgledanje na radnom mjestu)
1. Osobni razvoj (stvaranje mapa, istraživanje, pisanje radova, stjecanje vještina i znanja, učenje jezika, razgovor s roditeljima, govori u javnosti)
2. Na radnome mjestu (razvoj kurikuluma, obrazovanje osoblja i roditelja, nabava i izrada informacijskih materijala)“ (Tot i Klapan, 2008:62).

Odgajatelj u suradnji s drugima i samostalno unaprjeđuje svoje kompetencije, cjeloživotno se educira kako bi zadržao visoku razinu svoje profesionalnosti te djelovao sa svim potrebnim stručnim znanjima u učenju i razvoju djeteta (Krstović, Vujičić i Papak, 2016). Stručno usavršavanje odgojitelja treba se osmišljavati kao proces učenja uz propitivanje osobnih stavova, mogućnost za razvoj vještina i sustavne evaluacije te ga promatrati kao interaktivni konstrukt znanja (Višnjić Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatić i Glavina, 2018 prema Grossman i sur., 2009, Visković i Višnjić Jevtić, 2017b). Na odgajatelju je da se kontinuirano usavršava, što se vidi djelovanjem u praksi, odnosno usavršavanje odgajatelja usmjereno je ka istraživanju i refleksiji. Refleksija se postiže akcijskim istraživanjem kroz koje se unaprjeđuje i mijenja odgojno-obrazovna praksa (Slunjski i suradnici, 2011). Svaki pojedinac u odgojno-obrazovnoj ustanovi uči kada toga i nije svjestan, te se veliko značenje pridaje kontinuiranom učenju i organizaciji koja uči u kojoj odgajatelji stalno razvijaju svoje kompetencije (Seme Stojnović i Hitrec, 2014).

2.4. Kompetencije odgajatelja za budućnost

Odgajateljske kompetencije ne stječu se završetkom studija, već cjeloživotnim profesionalnim usavršavanjem. O samom odgajatelju ovisi koliko će se razvijati i biti stručno kompetentan. Važnost odgojiteljskih kompetencija je u cjeloživotnom učenju, odnosno odgojitelji trebaju biti spremni na promjene, kontinuirano se usavršavati (Višnjić Jevtić, 2012). Ista autorica prema Hentigu (2007) „navodi da današnjim odgajateljima najveći problem u odgoju za budućnost predstavlja neizvjesnost budućnosti“ (Višnjić Jevtić, 2012:378, prema Hentig, 2007).

Jedna od važnih kompetencija za budućnost je kako surađivanje s djecom, tako i surađivanje s njihovim roditeljima. Većina roditelja razlikuje se po dobi, obrazovanju, pristupima djetetu. Upravo visokorazvijene komunikacijske vještine odgajatelja preduvjet su uspješne suradnje koje vode ka partnerskom odnosu s roditeljima (Ward, 2013, prema Višnjić Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatić i Glavina, 2018). Također autorice Tatalović Vorkapić i Vujičić (2021) naglašavaju da je od iznimne važnosti u odgojno-obrazovnim ustanovama promicanje mentalnog zdravlja u što su uključeni svi odgojno-obrazovni djelatnici, djeca ali i roditelji (Tatalović Vorkapić i Vujičić, 2021).

Osposobljavati buduće odgajatelje kao reflektivne praktičare znači poučavanje o tome „kako uskladiti pedagoški pristup i način prema prirodi učenja djece“ (Ivon i Mendeš, 2015:119).

3. KOMPETENCIJE ODGAJATELJA IZ PODRUČJA DOBROBITI I MENTALNOG ZDRAVLJA

Autorica prof.dr.sc. Tatalović Vorkapić u svom članku Podrška socijalno-emocionalnoj dobrobiti djece u Hrvatskoj: Prikaz tri znanstveno-stručna projekta (2019) naglašava da o dobrobiti djece ima jako malo istraživanja ili gotovo da ih nema. Najviše je istraživanja s odraslim ispitanicima te je upravo nedostatak istraživanja koji određuju dobrobit djece. Upravo je autorica nastojala prikazati kako zapravo osigurati dobrobit djece u odgojno-obrazovnim ustanovama. „Zajedničko im je upravo to što su sva tri projekta utemeljena na suvremenim spoznajama iz područja socijalno-emocionalnog učenja, psihološke otpornosti i dobrobiti te mentalnog zdravlja djece, te svaki od njih analizira pojedine specifičnosti i domene dobrobiti djece“ (Tatalović Vorkapić, 2019).

Dobrobit se definira kao visoki stupanj optimalnog zdravog funkcioniranja pojedinca (Tatalović Vorkapić i Lončarić, 2014). Kompetencije za dobrobit i mentalno zdravlje obuhvaćaju kompetencije za rad s djecom i one vezane uz samog odgajatelja i njegov rad.

Briga za mentalno zdravlje i dobrobit jednako su važni kao i tjelesno vježbanje.

NICE (2009). daje preporuke za unaprjeđivanje mentalne dobrobiti (zdravlja) zaposlenika. Preporuke se odnose na:

1. „Strateški i koordinirani pristup unaprjeđenju mentalne dobrobiti zaposlenika
2. Određivanje područja i mogućnosti za unaprjeđenje mentalne dobrobiti zaposlenika i upravljanje rizicima
3. Omogućavanje fleksibilnog radnog vremena
4. Uključivanje poslovođa (predradnika) u unaprjeđivanje mentalnog zdravlja
5. Podršku unaprjeđivanju mentalne dobrobiti u malim, manjim i srednje velikim poduzećima“ (Božičević, Brlas i Gulin, 2012:272)

Odgajatelji „bi trebali razumjeti da izbori i odluke koje donose za upravljanje specifičnim situacijama utječu na njihovu vlastitu dobrobit i dobrobit djece“. Kako bi osjećaj dobrobiti bio prisutan cijelo vrijeme radi se na tome da se pozitivno utječe na radnu okolinu i ozračje. „To traži od voditelja timova da:

- Razvijaju radnu kulturu gdje će svatko biti tretiran s poštovanjem, a pojave poput zlostavljanja i uznemiravanja nisu tolerirane

- Razvijaju kulturu koja ohrabruje otvoreno i iskreno komuniciranje, a podrška i uzajamno poštovanje su norma ponašanja. Ohrabruje se klima u kojoj osoblje zna da je u redu govoriti o mentalnom zdravlju i da je sigurno da će ako otkrije stanje svog mentalnog zdravlja pripomoći da se smanji stigma koja se oko toga stvara ili postoji. Ovo također omogućuje zaposleniku da voditelju tima kaže ako treba bilo kakvu prilagodbu u radnom procesu, koja bi mu pomogla da bolje obavlja svoj posao
- Da daju zaposlenicima kontrolu nad njihovim poslom. Poznato je da manjak kontrole povećava stres
- Su sigurni da osoblje nije preopterećeno
- Da osigura mogućnost rada u fleksibilnoj satnici, tako da zaposlenici mogu uravnotežiti zahtjeve koje na njih postavlja privatni život i zahtjeve na poslu, te na kraju da
- Provjerava fizičke značajke radne sredine i eliminira stresore kao što je npr. treperava rasvjeta“ (ShiftLine ManagerResource, 2009:10, prema Božičević, Brlas i Gulin, 2012:273).

„PROMEHS je prvi kurikulum usmjeren k mentalnome zdravlju koji su zajedničkim naporima razvili znanstvenici, nositelji obrazovnih politika i znanstvenih institucija iz sedam europskih zemalja – Hrvatske, Grčke, Italije, Latvije, Malte, Rumunjske i Portugala“ (Tatalović Vorkapić i Vujičić, 2021:8). Sadrži niz priručnika koji su namijenjeni „odgajateljima, učiteljima, nastavnicima, učenicima, obiteljima, ravnateljima i nositeljima obrazovnih politika“ (Tatalović Vorkapić i Vujičić, 2021:11). U životu ljudi ali i cijeloga društva tjelesno i mentalno zdravlje imaju ključnu ulogu (Vlada RH, 2010).

Svjetska zdravstvena organizacija mentalno zdravlje definira kao stanje dobrobiti u kojem pojedinac normalno funkcionira, nosi se s životnim izazovima i stresovima u cilju pridonosa zajednici u kojoj živi (Antolić i Novak, 2016). Osoba dobrog mentalnog zdravlja uspješno prevladava životne izazove (Tatalović Vorkapić i Vujičić, 2021).

Utjecaj čimbenika na poslu i izvan posla se isprepliće. Kada govorimo o dobrom mentalnom zdravlju, govorimo da je odrasla osoba spremna izvršiti svoje obveze i što produktivnije funkcionirat. Osobe koje su lošeg mentalnog zdravlja na poslu rezultiraju smanjenjem učinkovitosti na poslu (Božičević, Brlas i Gulin, 2012). Kada govorimo da trebamo paziti na svoje tijelo i održavati ga u formi, isto tako moramo voditi računa o tome što nam se događa u glavi. Osoba koja je dobrog mentalnog zdravlja sposobna je razmišljati, empatična te se povezuje s drugim ljudima. Često ljudi skrivaju svoje osjećaje, međutim to im

neće pomoći. „Nije O.K. skrivati brige i prestati paziti na mentalno zdravlje, O.K. je biti NE O.K.“ (Rae i Smith, 2021:4).

Da bi osoba bila psihološki zdrava potrebna joj je sposobnost empatije i savjesti, razvijena komunikacija i socijalne kompetencije te sposobnost rješavanja problema. Uloga odgojitelja u očuvanju mentalnog zdravlja djece predškolske dobi više je nego značajna (Tatalović Vorkapić, Vlah i Vujičić, 2012, prema Tatalović Vorkapić i Lončarić, 2014).

U lokalnoj zajednici skrb za mentalno zdravlje je slabije razvijena. U zavodima za javno zdravstvo u tijeku je popunjavanje djelatnosti zaštite mentalnog zdravlja. „Zaštita mentalnog zdravlja u Europi temelji se na zajedničkim vrijednostima i načelima uključujući univerzalnost, solidarnost, dostupnost i učinkovitost te visoku kakvoću i sigurnost zdravstvene zaštite. Temeljnu vrijednost predstavlja osnaživanje građana za aktivno sudjelovanje u planiranju i provođenju aktivnosti na području zaštite zdravlja“ (Vlada RH, 2010:18).

3.1. Teškoće mentalnog zdravlja

U prethodnom poglavlju opisano je da je socijalno-emocionalna kompetencija važna za prevenciju problema u ponašanju i da doprinosi boljem uspjehu djeteta. Ukoliko nije zadovoljena socijalno-emocionalna kompetencija dolazi do teškoća mentalnog zdravlja, te se pred odgajatelja stavlja niz izazova koje trebaju riješiti (Dražić, 2016).

Odrasle osobe (u ovom slučaju odgajatelji) većinu vremena provode na poslu. Upravo je održavanje odgajateljevog zdravlja važno za njegov kvalitetan i produktivan rad. Ukoliko postoje smetnje u zdravlju osobe, to dovodi do izostajanja s posla, boravka na poslu bez rezultata. Ukoliko osoba ima problema s mentalnim zdravljem dužna je o tome obavijestiti poslodavca. Upravo se ovo povezuje s djetetom. Roditelj je dužan obavijestiti odgajatelje, po potrebi stručne suradnike, ukoliko dijete ima problema s mentalnim zdravljem (Vlada RH, 2010). Na gubitke koji se odnose na prirodni tijek život ne možemo utjecati. Kako na njih ne možemo utjecati, ne možemo ni znati kada će se ni u koje vrijeme dogoditi. U gubitke spadaju smrt kućnog ljubimca, smrt bake ili djeda, prekid veze, selidba, rastava roditelja, smrt brata ili sestre ili oba roditelja. Upravo ovi gubici mogu negativno utjecati na djetetovo mentalno zdravlje. Djeca od prve do treće godine ne razumiju pojam gubitka, jer nemaju emocionalne i misaone sposobnosti da bi razumjeli gubitak. Nemaju pojam o vremenu, niti ne razumiju da npr. umrlu osobu nikad više u životu neće vidjeti. Njihovo proživljavanje gubitka prepoznaje

se po promjenama u navikama jedenja i spavanja, uznemirenosti, regresiju npr. noćno mokrenje u krevet (Buljan Flander i suradnici, 2018). U svakom gubitku koje dijete proživljava važna je uloga roditelja i odgajatelja. Upravo je ovo prvi dio kompetencija za dobrobit i mentalno zdravlje koje se primjenjuju u radu s djecom. Odgajatelj u odgojno-obrazovnoj ustanovi bi se trebao pitanjima o gubitku baviti i neizravno, čitanjem priča i slikovnica povezanih na temu gubitka. Čitanjem problemskih slikovnica približiti djetetu temu te mu pružiti osjećaj sigurnosti, brige i ljubavi gdje će u sljedećem poglavlju o tome biti više rečeno. Važno je da djetetu pružimo podršku te priliku da izrazi svoje osjećaje kroz crtež, igru. U odgojno-obrazovnoj ustanovi djetetu u takvoj situaciji potrebna je toplina, podrška i prihvaćanje ali isto tako i granice – jer pretjerano popuštanje može dovesti do dodatnih teškoća (Buljan Flander i suradnici, 2018). „Uloga odgojitelja u očuvanju mentalnog zdravlja djece predškolske dobi više je nego značajna“ (Tatalović Vorkapić i Lončarić, 2014:103, prema Tatalović Vorkapić, Vlah i Vujičić, 2012).

Odgajatelji bi trebali biti osnovno upoznati s mentalnim poremećajima ili drugim teškoćama djece, te stvarati pozitivno ozračje s djecom zdravog razvoja i mentalnog stanja odnosno stvoriti ozračje da se dijete s teškoćama osjeća sigurno i prihvaćeno (Rae i Smith, 2021).

Odgajatelji često više pažnje posvećuju nekim drugim djetetovim poteškoćama (zaostajanje govora, tjelesne teškoće...) a manje njihovom mentalnom zdravlju što je i istaknuto u radu Procjena socijalno-emocionalnih kompetencija djece rane osnovnoškolske dobi (Dražić, 2016). U odgojno-obrazovnim ustanovama su teškoće mentalnog zdravlja sve češće, a ponekad odgajatelj ni sam nije svjestan što točno treba učiniti i koje su mu kompetencije potrebne. Svakako se ne bi trebale zanemarivati određene reakcije djece koje nisu u skladu s razvojnim miljokazima, već bi trebalo pratiti dijete s roditeljima i stručnim suradnicima ukoliko postoji sumnja na narušeno mentalno zdravlje djeteta. Da bi odgajatelj znao kako postupiti i znati što je potrebno djetetu, mora i sam biti mentalno zdrav. Odnosno mora biti zdravorazumskog razmišljanja i treba se znati nositi s izazovima koji se pred njega stavljaju. Upravo do teškoća mentalnog zdravlja i rizičnih ponašanja dolazi ako nisu zadovoljene djetetove potrebe (Vlah, Mirosavljević i Katić, 2018).

Ukoliko ne bi došlo do teškoća mentalnog zdravlja djece uloga odgajatelja je da prati djetetovo stanje u obitelji te u tom smjeru motivira djetetovu obitelj na pozitivan i podržavajući

stav od okoline. Odgajatelj treba biti kompetentan, osposobljen i imati podršku stručnih suradnika kod pomoći obitelji djeteta s teškoćama mentalnog zdravlja (Babić Milih, 2019).

3.2. Stres odgajatelja u odgojno-obrazovnom radu

Stres se u obrazovanju opisuje kao „ponašanje cijelog čovjekova organizma prema raznolikim podražajima kojima se treba prilagoditi“ (Foro, 2009:472).

U današnje vrijeme stres je nemoguće izbjeći (Telebec, 2014). Iako ga ne možemo izbjeći, trebali bi misliti na svoje zdravlje kako bi se zaštitili od pojave različitih bolesti. Trebamo se suočiti sa stresnim situacijama i uspješno riješiti obveze koje se pred nas stavljaju. Neki od znakova stresa su umor, nervoza, ljutnja, nemogućnost koncentracije, drhtanje, vrtoglavica, bolovi u želudcu, debljanje ili mršavljenje...(Ambrose i sur., 2008). Pavlović i Sindik (2014) opisuju suočavanje sa stresom gdje organizam reagira na fizičke, socijalne i psihološke podražaje a u tome se ističu usmjerenost na problem i emocije. U jednom istraživanju gdje je cilj bio utvrditi načine suočavanja sa stresom (osobine odgajatelja, radni staž, stilovi suočavanja sa stresom) rezultati istraživanja ukazuju da je posao odgajatelja vrlo stresan, a kao razloge stresa navode međuljudske odnose (Pavlović i Sindik, 2014).

Odgajatelji često u svom odgojno-obrazovnom radu doživljavaju stres te stresne situacije. Kao što je gore navedeno stres je uobičajen, ali se trebamo znati nositi s njim (Rae i Smith, 2021). Odgojitelji koji su izloženi stresu manje su zadovoljni svojim poslom, imaju zdravstvenih problema te su manje posvećeni svojem radu. Stres se može karakterizirati kao neugodno iskustvo poput ljutnje, anksioznosti, frustracije, depresije (Živčić-Bećirević i Smojver-Ažić, 2005). Autorica Janičić-Holcer (2007) navodi i ove znakove stresa: „stalni umor, plačljivost, neispavanost, povlačenje iz komunikacije, burno reagiranje, pretjerane reakcije, cjepidlačenje oko svojih i tuđih pogrešaka, neobjašnjiva ljutnja, depresija, iznenadni strahovi...“ (Jančić-Holcer, 2007:183). Još neki od uzroka stresa su: „gubitak ili smrt voljene osobe, loši međuljudski odnosi, mnoge brige, nezaposlenost, loša organizacija vremena, nedostatak rekreacije i opuštanja, dosada i loše zdravstveno stanje“ . Ono što može smanjiti umor su prehrana, tjelovježba, mogućnosti liječenja, dodaci prehrani, prirodni načini liječenja i način života (Ambrose i sur., 2008). Odgajatelji trebaju voditi računa o svom mentalnom zdravlju. Mentalno zdravi i stabilni odgajatelji lakše ostvaruju odnose i komunikaciju s djecom, roditeljima ali i kolegama na poslu, nego oni koji se nose s bolestima (Todorović, 2018).

U stranom istraživanju od Kelly i Berthelsen (1995) odgojitelji su kao izazove stresa nabrojali komunikaciju s roditeljima, veliki broj poslova koje moraju obavljati, nedovoljan individualan pristup svakom djetetu, realizacija programa u praksi, administrativne i druge poslove, međuljudske poslove i nizak status struke. Danas je sve teže razgovarati s roditeljima. Problem se javlja nedugo zatim jer roditelji ne žele suradnju, odnosno smatraju da je sve u redu s njegovim djetetom te odbijaju pomoć (Krstović, Vujičić, Pejić Papak, 2016). Postavlja se pitanje nalazi li se stres unutar posla kao radnog mjesta ili unutar nas samih (Baker, 1985).

Prevelikim stresom narušava se mentalno zdravlje. Odgajatelji bi trebali biti što manje izloženi stresu kako bi se u cijelosti mogli posvetiti djetetu.

3.3. Stručni suradnici u zaštiti mentalnog zdravlja

Stručni suradnici u odgojno-obrazovnoj ustanovi su psiholog, pedagog i stručnjaci edukacijsko-rehabilitacijskog profila. „Psiholog prati psihofizički razvoj i napredovanje svakog pojedinog djeteta te promišlja načine unapređenja njegova psihičkog zdravlja“. Važna uloga psihologa je prepoznavanje djece s posebnim potrebama. Također psiholog sudjeluje u programima stručnog usavršavanja, surađuje s roditeljima i odgajateljima (Slunjski i suradnici, 2011:60). Između ostalog dužan je biti obaviješten o uslugama koje druge ustanove pružaju obiteljima, trajno pratiti nove spoznaje vezane uz dijete te to primjenjivati u svome radu. Psiholog treba biti kompetentan u svome poslu, odnosno biti vješt u radu s djecom, obiteljima ali i kolegama na poslu (Božičević, Brlas i Gulin, 2012). „Pedagog promišlja, prati i podupire realizaciju odgojno-obrazovnog procesa te potiče njegovo kontinuirano unapređivanje. U tom smislu, odgojitelje potiče na istraživanje i zajedničku refleksiju odgojno-obrazovne prakse te predlaže inovacije i uvođenje suvremenih metoda i oblika rada. Time osnažuje proces profesionalnog usavršavanja i cjeloživotnog učenja odgojitelja“. „Stručnjaci edukacijsko-rehabilitacijskog profila (logoped, rehabilitator, socijalni pedagog) rade na prevenciji, uočavanju, prepoznavanju, ublažavanju i otklanjanju teškoća djece. Utvrđuju specifične oblike podrške potrebne djeci s teškoćama i o njima raspravljaju s odgojiteljima, ostalim suradnicima i roditeljima“ (Slunjski i suradnici, 201:60-61). Autorice Miljak i Vujičić (2002) u svojoj knjizi „Vrtić kao dječja kuća“ naglašavaju važnost suradnje odgajatelja i stručnih suradnika, komuniciranjem na različite načine. Odnosno svi se u vrtiću trebaju osjećati „kao kod kuće“, što znači da vlada opuštena, vedra ali i radna atmosfera. Nadalje možemo reći da i odgajatelji

i stručni suradnici istraživanjem dječjih interesa uče od djece. Zato vrtić možemo i nazvati „druga kuća“. Odgajatelj samostalno dolazi do rezultata istražujući, uči čineći (Miljak i Vujičić, 2002). Odgajatelj se mora pokušati staviti u ulogu djeteta. Pitanja koja se trebaju postaviti svim odgajateljima kada se dijete prilagođava na novu sredinu u vrtiću su: „pokušajte se staviti u ulogu djeteta, pokušajte se zamisliti u njegovoj ulozi, prvi se put razdvajate od roditelja i dolazite u jednu potpuno nepoznatu sredinu. Okruženi ste djecom koju ne poznajete, odraslim osobama koje ne poznajete i ne razumijete i još k tomu sredinu koja vam zapravo ništa atraktivno, privlačno ne nudi. Što ćete raditi, čime ćete se baviti, igrati dva, tri ili više sati?“. Sva ova pitanja pomažu odgajatelju da bude što kompetentniji, da razumije dijete i njegove aktivnosti (Miljak i Vujičić, 2002:25).

Ono na što se u ovom poglavlju stavlja naglasak su odgajatelji i psiholozi. Danas u gotovo svakoj skupini postoji dijete koje ima neku teškoću, bilo tjelesnu ili mentalnu. Upravo iz tog razloga postavlja se pitanje ali i granica do koje sežu odgajatelji a kada preuzimaju stručni suradnici odnosno psiholog. Ono što je od iznimne važnosti je prvo suradnja odgajatelja s roditeljima. Odgajatelj propituje i ukazuje roditeljima na neke nepravilnosti u dječjem razvoju. Roditelji bi trebali saslušati i surađivati s odgajateljima kako bi pokušali riješiti djetetov problem. Odgajatelj nikako ne bi smio postavljati dijagnozu djeteta, već je to posao stručnog suradnika psihologa. Odgajatelj uočava odstupanja i u suradnji s psihologom komunicira. Psiholog nastavlja obradu te usmjerava dijete drugim stručnjacima na daljnju obradu. Ukoliko postoji neko odstupanje od normalnog razvoja odgajatelj, psiholog i roditelji trebaju biti u stalnoj suradnji kako bi zadovoljili djetetove potrebe (Krstović, Vujičić i Pejić Papak, 2016).

3.4. Važnost igre i problemskih slikovnica za mentalno zdravlje i dobrobit odgajatelja

Igra je stara koliko i ljudsko društvo, odnosno starija je od prvih obrazovnih ustanova.

„Među znanstvenicima postoji dosta neslaganja u definiranju igre, a ipak postoji prilično visok stupanj suglasnosti da je igra svjesna djelatnost kojom čovjek neposredno zadovoljava neke svoje potrebe, bez namjere da proizvede bilo kakav koristan učinak“ (Mijatović, 2000:130). Većina autora naglašava da je igra djetetova prva aktivnost, dijete uči igrajući se, zabavlja se i komunicira s okolinom (Mendeš, Marić i Goran, 2020). Prirodna dječja potreba je potreba za igrom, koja se može ostvariti kroz dramsku igru. „Škoda ističe kako dijete svijet u svojoj okolini oponaša i transformira, također se i identificira s njim, a kroz igru daje

svoj doživljaj njega. Naime, u svojim prvim aktivnostima i igri djeca se izražavaju mimikom gestom, pokretom i govorom, a u kasnijem razvoju i drugim elementima“ (Ivon i Mendeš, 2015:176, prema Škoda, 1986).

Igra je ljekovita. Ona omogućava odraslom i djetetu da osmisle svoja pravila, gdje vlada opuštenost, kreativnost i gdje odrasli postaju ponovno djetetom (Janičić-Holcer, 2007).

Odgajatelj može regulirati određeno ponašanje djeteta uz pomoć lutke koju djeca vole. Upravo kroz lutku odgajatelj predstavlja dijete u situacijama za koje misli da će djetetu približiti situaciju na kreativan način. Djetetu lutka olakšava da lakše poveže jezik i svijet koji ga okružuje (Ivon i Mendeš, 2015, prema Ivon, 2010).

Uloga odgajatelja u igri je da potiče, podržava djetetovu slobodu u igri, promišlja o izvedbi aktivnosti, priprema materijal i opremu za igru. Uloge odgajatelja u igri su razne, kao što je i jedna od uloga odgajatelja u igri s pjevanjem. Odgajatelj će tu biti od iznimne važnosti pri upotrebi instrumenta koje će djeca koristiti, te i sam mora točno i intonativno pjevati tekst pjesme. Odnosno odgajatelj u svakoj igri mora pripremiti materijal, okruženje ali samim time i unijeti vedrinu u skupinu. „Igra je važan medij poticanja cjelovitog razvoja, odgoja i učenja te razvoja kompetencija rane i predškolske dobi. Igre uz pokret, brojalice i pjesmu...značajna su mogućnost za ostvarivanje različitih dobrobiti za dijete: osobne, tjelesne, emocionalne, obrazovne te socijalne“ (Mendeš, Marić i Goran, 2020:203). Od iznimne je važnosti uloga odgajatelja jer odgajatelj se nenametljivo uključuje u igru i time bolje upoznaje dijete. Također pohvaljuje dijete, te se ono osjeća samopouzdanije. Odgajatelj djetetu ne pokazuje „kako se igrati“ već tu slobodu prepušta djetetu (Legović, 2016). U današnjem vremenu sve više djece provodi vremena pred ekranima, upravo je tu važna uloga odgajatelja koji će preusmjeravati igru, obogatiti je. Samim time što su djeca pred ekranima, roditelji dođu s posla te nemaju vremena baviti se djetetom, djetetovo mentalno zdravlje je narušeno. Gledaju se nedozvoljeni sadržaji, igrice nasilja. Na odgajatelju je važna uloga jer dijete u odgojno-obrazovnoj ustanovi provodi većinu vremena. Odgajatelj stavlja naglasak na igru, neometanu slobodnu dječju aktivnost a tehnologiju upotrebljava u odgojno-obrazovne svrhe. Odgajatelj treba biti dobar promatrač i upravo kroz promatranje dječje igre shvatiti muči li nešto dijete te u tom smjeru postupati dalje.

U prethodnim poglavljima spomenuto je da se odgajatelj služi problemskim slikovnicama kako bi djeci narušenog mentalnog zdravlja pobliže olakšao stresan i traumatski period u životu.

Kod čitanja slikovnica važno je da slikovnica bude primjerena dječjoj dobi radi lakšeg razumijevanja te da ilustrirane slike dijete vidi radi lakšeg povezivanja slike i teksta (Mendeš i Vidović Schreiber, 2017). Slikovnica je dobro sredstvo povezivanja i komunikacije između odgajatelja i djeteta. Odgajatelj je upoznat sa svakim djetetovim gubitkom ili problemom i upravo kroz slikovnicu nastoji objasniti smisao (Petrović-Sočo, 1997).

U pričama, odnosno slikovnicama moraju postojati likovi koji su negativni i pozitivni, radi borbe za istinu i pravdu. Iako možda mislimo da djeca ne žele čuti priču koju smo već pročitali ili ispričali, djeca rado ponovno traže odgajatelja da ponovno poslušaju (Visinko, 2009). Kroz slikovnice se može dotaknuti različitih problemskih situacija koje se odnose na zdravlje, razvoj djeteta, odnose u obitelji i izvan nje, osjećaje, ponašanje i osobine ličnosti djeteta (<https://www.kgz.hr/hr/za-djecu-i-mlade/knjige-za-djecu-i-mladez/tematski-popis-problemskih-slikovnica/2027>).

Problemske slikovnice osmišljene su kako bi djetetu olakšale situaciju i pomogle riješiti neki problem. Na odgajatelju je kako će on prenijeti problem djeci i pokušati ga riješiti s djecom. Najčešći problemi koji se javljaju u odgojno-obrazovnom sustavu i o čemu pišu autori u problemskim slikovnicama su emocije, odlazak u vrtić, odvikavanje od dude, svađe s prijateljima, dijeljenje igračaka (<https://brickzine.hr/bogat-serijal-o-emocijama-terapeutske-slikovnice-za-djecu-ali-i-roditelje/>). Često odgajatelji razgovarajući o nekoj temi ili čitajući slikovnice primjećuju da nešto muči dijete. Upravo problemske slikovnice olakšavaju i odgajatelju da zna u kojem smjeru ići, ali i djetetu da razriješi problem koji ga tišti (Badurina-Tomić, 2019).

Problemske slikovnice dio su biblioterapije. Slikovnice i općenito knjige pomažu djeci u emocionalnim ili drugim problemima te bliskost s likovima istih problema i osobina. O odgajatelju ovisi koliko će slikovnica djelovati na dijete. Odnosno pravilno primjenjivanje i češće teže teme rezultirat će pozitivno i kod one djece koja su verbalno zatvorenija, ne izražavaju svoje emocije, nezadovoljni su sobom. Odgajatelji prema svojim kompetencijama izabiru kvalitetne slikovnice prikazujući pritom djeci da im likovi iz slikovnice koji su prikazani kao djeca s teškoćama žele biti prijatelji. Postoji vrlo mali broj istraživanja o primjeni problemskih slikovnica u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju (Mendeš i Vidović Schreiber, 2017).

4. SURADNJA S RODITELJIMA

Kao što je u prethodnim poglavljima naznačeno, odgajatelji ne komuniciraju samo s djecom već i s njihovim roditeljima, kolegama na poslu (Legović, 2016). Autorica Vujičić (2021) ističe da je za dobru suradnju između odgajatelja i roditelja ključno povjerenje, odnosno treba poštivati svakog sudionika odgojno-obrazovnog procesa kako bi se uspostavila adekvatna suradnja i povjerenje (Vujičić, 2021). Suvremeni pristup naglašava da dječji vrtić treba biti po mjeri djeteta i željama njihovih roditelja (Mlinarević, 2004). Nadalje, suradnja između odgajatelja i roditelja je ključna jer sama po sebi doprinosi dobrobiti djeteta (Visković i Višnjić Jevtić, 2017).

Dijete u vrtiću provodi većinu svojega vremena, a vrlo malo s obitelji. Zbog toga je razloga od iznimne važnosti uspostaviti dobru i smislenu komunikaciju i razumijevanje odgajatelja i roditelja (Jeić, Smiljanić i Kuljašević, 2013). Ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja je prvo socijalno okruženje s kojim se dijete susreće nakon obiteljskog okruženja. Upravo odgajatelji i roditelji u suradnji jedno između drugog unaprjeđuju svoje kompetencije (Višnjić Jevtić, 2018). Stalna komunikacija i informiranje pomažu odgajateljima da steknu informacije o djetetu i okružju u kojem boravi (Višnjić Jevtić, 2018). Vrtićko okruženje dijelimo na socijalno i fizičko. Socijalno okruženje obuhvaća sve ljudske potencijale dok fizičko okruženje vrtića obuhvaća materijalne i prostorne potencijale (Mlinarević, 2004). Odgojno-obrazovne ustanove koje održavaju pozitivnu suradnju s roditeljima, imaju veći ugled u zajednici te samim time ustanova rezultira kvalitetnijim programima, kako onih odgojno-obrazovnih tako i onih namijenjenih roditeljima (Višnjić Jevtić, 2018). Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj (2014) naglašava stalnu uključenost roditelja u odgojno-obrazovni proces. Međutim dugi niz godina „suradnja roditelja i odgajatelja nije u svim područjima dosegla željenu razinu niti prerasla u partnerski odnos“. Razlozi su „diskurs pojedinca, uvjeti okruženja i prethodna iskustva roditelja i odgajatelja“ (Visković i Višnjić Jevtić, 2017:137).

Upravo su obitelj i odgojno-obrazovna ustanova temelj koji djelomično određuje djetetov razvoj. Njihova usklađenost može doprinijeti kvaliteti socijalizacije i odgojno-obrazovnih procesa. „Suradnja obitelji i dječjeg vrtića uz istodobno prihvaćanje djece kao aktivnih partnera zajednički je interes svih dionika tog procesa“. Odgajatelj je taj koji pokreće suradnju i provedbu iste (Višnjić Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatić i Glavina, 2018:9). Prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) suradnja odgojno-obrazovne ustanove i obitelji znači usmjerenost na dječju dobrobit, zadovoljenje njegovih

psihofizičkih potreba sve u cilju cjelovitog razvoja djeteta. Također i jedna od temeljnih zadaća Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje je „unapređivanje uvjeta za kvalitetan odgojno-obrazovni kontinuitet putem stalnog podizanja razina osobnih i profesionalnih kompetencija (cjeloživotno učenje) stručnjaka svih stručnih profila u odgojno-obrazovnim ustanovama.“ „Krajnji je cilj kvalitetne suradnje...spremnost i pripremljenost na primjereni prihvata djeteta i postizanje kontinuiteta njegova razvoja, odgoja i učenja“ (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014:7). „Odgajatelji da bi posjedovali znanja potrebna za suradnju s roditeljima, trebaju polaziti od znanja koja su prije svega usmjerena na znanja o obitelji i obiteljskom funkcioniranju te na znanja o načinima uključivanja roditelja u odgojno-obrazovni rad. „Vještine koje bi kompetentan odgajatelj trebao imati za suradnju s roditeljima su: komunikacijske vještine, suradničke vještine, organizacijske vještine, vještine stvaranja inkluzivnog okruženja i vještine aktivnog slušanja“ (Višnjic Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatić i Glavina, 2018:94-95).

Kada govorimo o mentalnom zdravlju i dobrobiti djece i odgajatelja, roditelji su s tim jako malo upoznati. Odgajatelji bi trebali što više uključiti roditelje u promicanje mentalnog zdravlja u odgojno-obrazovnim ustanovama, podržati ih i osnažiti. Odgojno-obrazovna ustanova može poticati mentalno zdravlje kroz klimu u skupini u kojoj se naglašava kompetentnost, pripadnost podrška i uvažavanje (Tatalović Vorkapić i Vujičić, 2021).

5. PRETHODNA ISTRAŽIVANJA NA TEMU KOMPETENCIJE ODGAJATELJA IZ PODRUČJA DOBROBITI I MENTALNOG ZDRAVLJA

Istraživanja na ovu temu je vrlo malo, a slično istraživanje je na temu „Odgajateljska percepcija pružanja podrške roditeljima u zaštiti mentalnog zdravlja“. „Cilj rada bio je utvrditi percepciju odgajatelja o razini promocije i zaštite mentalnog zdravlja djece, zdravstvene pismenosti, radnom iskustvu s djecom koja pokazuju određene teškoće mentalnog zdravlja te podršci koju dobivaju od strane stručnog tima i koju oni sami osiguravaju roditeljima i djeci“ (Babić Milih, 2019:3). Rezultati pokazuju da većina ispitanika nije slušala kolegije vezane za tu temu, naglašava se veća primjena prakse u području mentalnog zdravlja. Odgajatelji se nakon studiranja ne smatraju kompetentnim u području mentalnog zdravlja, već samostalnim učenjem i sudjelovanjem u edukacijama. Ispitanici navode edukacijsko-rehabilitacijske stručnjake kao najvažnije i kompetentne osobe u području mentalnog zdravlja. Podrška je vidljiva više od strane kolega na poslu, a manje od strane stručnih suradnika (Babić Milih, 2019). Drugo istraživanje vezano je za kompetencije odgajatelja. U istraživanju „Kompetencije odgajatelja u vrtiću – organizaciji koja uči“ „razmatra se problem kompetencija učitelja/odgajatelja i mogući pristupi u njihovu postizanju unutar organizacije koja uči“ (Slunjski, Šagud i Brajša-Žganec, 2006:45). U istraživanju su sudjelovali odgajatelji ali i stručni suradnici. Sveukupno u istraživanju je sudjelovalo N=164 ispitanika (odgajatelja) te su vidljive razlike u kompetencijama odgajatelja koji sudjeluju u akcijskom istraživanju i onih odgajatelja koji ne sudjeluju u akcijskom istraživanju. Autorica Bašić u svom članku „Kompetentnost odgajatelja i prevencija rizičnih ponašanja djece u predškolskim ustanovama“ nastoji ispitati stavove odgajatelja „o podizanju odgovornosti institucija za pozitivan razvoj djece, njihovo odrastanje, njihovu dobrobit i prevenciju rizičnih ponašanja“ (Bašić, 2008:15). Naglasak se stavlja na odgojitelje koji neće djecu samo poučavati, već će biti osposobljeni za pristupanje i rješavanje problema. Odnosno, odgajateljeva stručna kompetentnost ogledat će se pozitivno u dječjem mentalnom razvoju. U istraživanju je sudjelovalo 212 odgajatelja te rezultati pokazuju potrebu za ulaganjem u kompetencije odgajatelja iz područja mentalnog zdravlja djece i prevencije rizičnih ponašanja (Bašić, 2008). Narušeno mentalno zdravlje također povežujemo i sa stresom gdje autori Pavlović i Sindik (2014) u članku „Situacijsko suočavanje sa stresom kod odgajatelja“ nastoje ispitati koji kriteriji utječu na odgajateljski posao. Naglašavaju potrebu za istraživanjem na ovu temu, jer je u Hrvatskoj ovakvih

istraživanja vrlo malo (Pavlović i Sindik, 2014). U Hrvatskoj je još istaknuto istraživanje autorica Živčić-Bećirević i Smojver-Ažić gdje većina odgajatelja/ica smatra da im je posao stresan. Kao najveće izvore stresa ispitanici smatraju međuljudske odnose i komunikaciju s roditeljima. Odgajatelji po opisu svog posla više neposredno komuniciraju s roditeljima od primjerice nastavnika. Neizbježno je izbjeći roditelje djece prilikom dolaska po djecu i dovođenja ih u vrtić. Odnosno odgajatelj je svakim danom u komunikaciji s roditeljima, te s te strane roditelji često očekuju „nemoguće“ i smatraju da su uvijek u pravu, odnosno ne sagledavaju situaciju iz više perspektiva (Pavlović i Sindik, 2014).

Upravo sumnja u kompetencije odgajatelja, loša suradnja s roditeljima, nedovoljna podrška stručnog tima te nedostatak kolegija na studijima utječe na kompetencije odgajatelja iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja te prouzročuje stres.

6. CILJ I HIPOTEZA ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog diplomskog rada je ispitati stavove odgajatelja prema vlastitim kompetencijama iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja. Temeljem istraživanja postavlja se sljedeća hipoteza:

H1: Očekuju se pozitivni stavovi odgajatelja u radu s djecom obzirom na njihove kompetencije iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja te maksimalna podrška stručnog tima u prevladavanju stresa i isticanja stručnih kompetencija

7. METODA

U metodi rada obuhvaćeni su ispitanici, mjerni instrument i metoda i postupak prikupljanja podataka.

7.1. Ispitanici

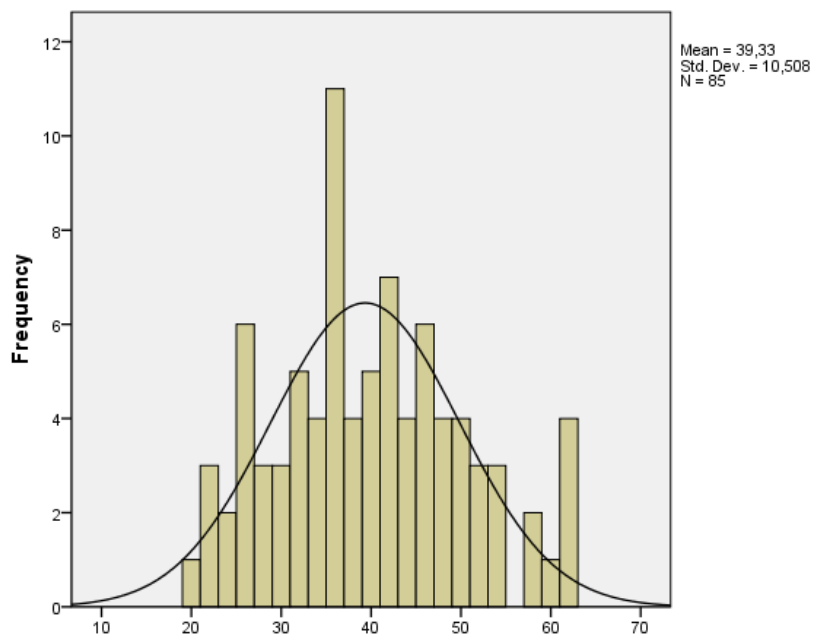
Ispitivanje je provedeno na prigodnom uzorku (N=131) odgajatelja na području Republike Hrvatske. Slično istraživanje provodilo se na temu *Odgajateljska percepcija pružanja podrške roditeljima u zaštiti mentalnog zdravlja* u kojem je sudjelovalo N=15 odgajatelja te je postavljeni cilj bio „utvrditi percepciju odgajatelja o razini promocije i zaštite mentalnog zdravlja djece, zdravstvene pismenosti, radnom iskustvu s djecom koja pokazuju određene teškoće mentalnog zdravlja te podršci koju dobivaju od strane stručnog tima i koju oni sami osiguravaju roditeljima i djeci“ (Babić Milih, 2019:3).

U istraživanju su sudjelovale sljedeće županije: Istarska županija, Primorsko-goranska županija, Varaždinska županija, Zadarska županija, Bjelovarsko-bilogorska županija, Virovitičko-podravska županija, Osječko-baranjska županija, Splitsko-dalmatinska županija, Zagrebačka županija, Karlovačka županija, Koprivničko-križevačka županija, Sisačko-moslavačka županija, Šibensko-kninska županija, Splitsko-dalmatinska županija, Vukovarsko-srijemska županija i Krapinsko-zagorska županija. U istraživanju je sudjelovalo 130 odgajateljica (99,24%) i 1 odgajatelj (0,76%). Prosječna dob odgajatelja iznosi M=39,33 godine (SD=10,51) što je vidljivo na Slici 1 i Slici 2. Zanimljiv je podatak da je i u radu *Odgajateljska percepcija pružanja podrške roditeljima u zaštiti mentalnog zdravlja* prosječna dob bila M=35,80 (SD=11,16) godina u rasponu 21 do 61 godine. N=83 ispitanika (odgajatelja) završilo je preddiplomski studij, dok je N=48 završilo diplomski studij. Od 131 ispitanika N=78 odgajatelja radi u mješovitoj grupi, dok njih N=53 radi u jasličkoj grupi što je vidljivo na slikama 3. i 4. U anketi odgajatelji su morali odgovoriti na pitanje koliko godina rade u odgajatelji što je vidljivo na slici 5. prikazano na histogramu.

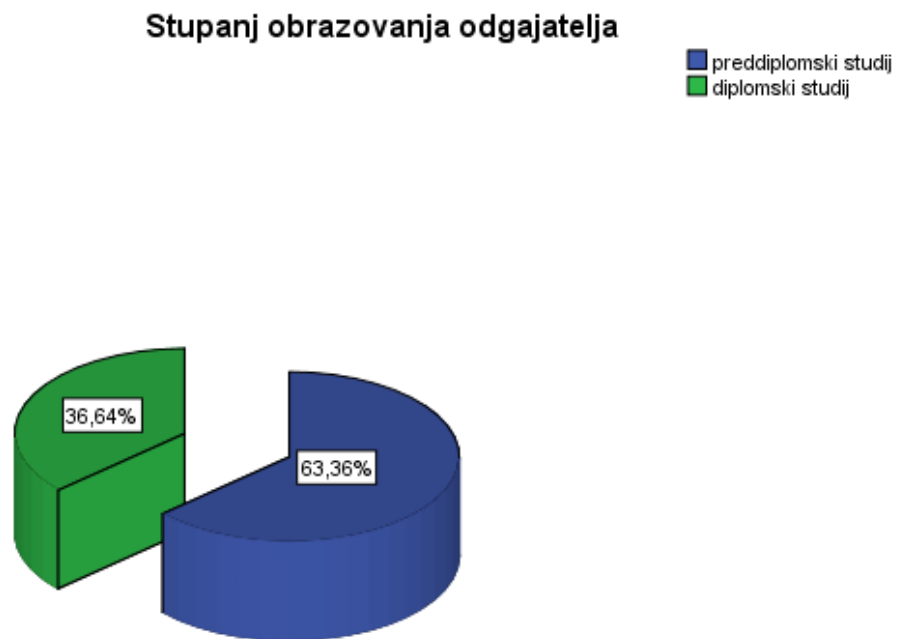
Slika 1: Spol odgajatelja

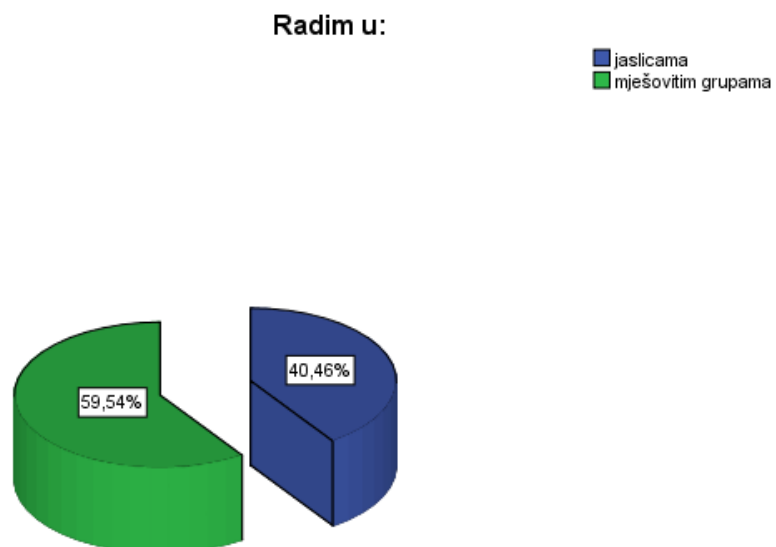
Slika 2: Dob odgajatelja

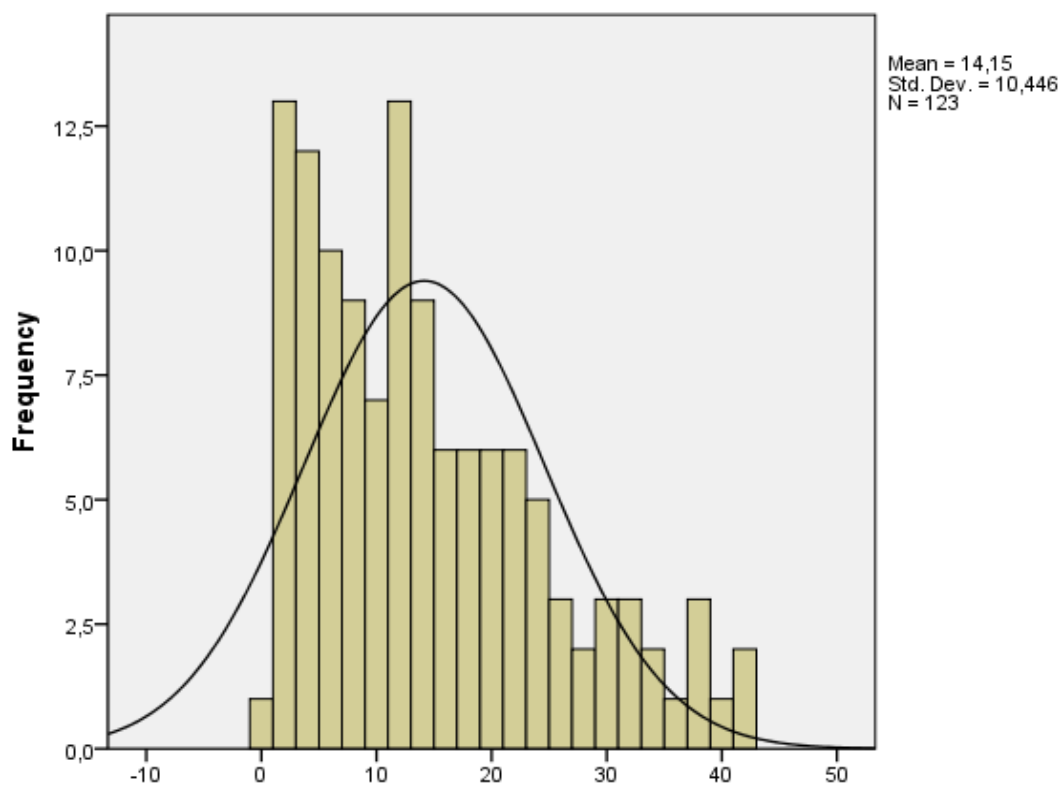
Slika 3: Stupanj obrazovanja odgajatelja

Slika 4: Rad u jasličkoj ili mješovitoj skupini

Slika 5: Godine staža odgajatelja

7.2. Mjerni instrument

U istraživanju je kreirana online anketa koja je korištena u svrhu ovog diplomskog rada, a neka od pitanja su dozvolom izv.prof.dr.sc. Sanje Skočić-Mihić korištena iz diplomskog rada *Odgajateljska percepcija pružanja podrške roditeljima u zaštiti mentalnog zdravlja djece*.¹ U anketi su se ispitali stavovi odgajatelja prema vlastitim kompetencijama iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja. Anketa koju su odgajatelji ispunjavali, provedena je online putem aplikacije Google Disk-a te je naglašena anonimnost i odustajanje sudionika u bilo kojem trenutku kako se istraživanjem ne bi ugrozio integritet i dostojanstvo osobe. Na samom početku ispitanici su ispunjavali socio-demografske podatke (dob, spol, godine staža kao odgajatelji, vrtić u kojem rade i sl.), zatim slaganje s određenim tvrdnjama izražene na skali Likertova tipa

¹ Babić Milih, K. (2019). *Odgajateljska percepcija pružanja podrške roditeljima u zaštiti mentalnog zdravlja (Diplomski rad)*. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:366473>

od pet stupnjeva (1- *potpuno se ne slažem*, 2- *ne slažem se*, 3- *niti se slažem, niti se ne slažem*, 4- *slažem se*, 5- *potpuno se slažem*) te pitanja otvorenog tipa (Kako bi definirali pojam mentalnog zdravlja?, Kako bi definirali pojam psihološke dobrobiti?, Navedite koje su karakteristike kompetentnog odgajatelja? i sl.).

7.3. Postupak prikupljanja podataka

Istraživanje je započelo nakon dobivenog odobrenja od strane čelnika Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci i od strane mentorice, prof.dr.sc. Sanje Tatalović Vorkapić. Potpisani službeni dopis fakulteta prosljeđen je ravnateljima na njihove e-mail adrese koji su link za pristup anketi prosljedili svojim odgajateljima. U e-mailu su naznačeni cilj i svrha istraživanja te anonimnost i odustajanje od istraživanja u bilo kojem trenutku.

Istraživanje u svrhu pisanja diplomskog rada na temu Kompetencije odgajatelja iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja provedeno je u rujnu 2022. godine na području Istarske županije, međutim u dogovoru s mentoricom zbog premalog broja odaziva na online anketu istraživanje je obuhvatilo cijelu Hrvatsku.

Istraživanje je provedeno po županijama Hrvatske te su u istraživanju sudjelovale sljedeće županije: Istarska županija, Primorsko-goranska županija, Varaždinska županija, Zadarska županija, Bjelovarsko-bilogorska županija, Virovitičko-podravska županija, Osječko-baranjska županija, Splitsko-dalmatinska županija, Zagrebačka županija, Karlovačka županija, Koprivničko-križevačka županija, Sisačko-moslavačka županija, Šibensko-kninska županija, Splitsko-dalmatinska županija, Vukovarsko-srijemska županija i Krapinsko-zagorska županija.

Istraživanje je sveukupno trajalo od rujna 2022. do polovice studenog 2022. godine. Online anketa kreirana je prvenstveno za odgajatelje/ice te je glasila ovako:

Poštovani/e odgajatelji/ice,

pred Vama se nalazi upitnik kojim se istražuju one kompetencije odgajatelja vezane uz područje dobrobiti i mentalnog zdravlja. One su utemeljene na potrebama suvremene prakse i nalazima recentnih istraživanja iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja u radu s djecom rane i predškolske dobi, stoga je važno ispitati Vaša mišljenja i stavove.

Molimo vas da pažljivo pročitate pitanja i tvrdnje te, budući da nema točnih i netočnih odgovora, iskreno napišete i odgovorite što mislite o ovoj temi. Istraživanje je dobrovoljno i anonimno te će se podaci analizirati samo na grupnoj razini. Istraživanje se provodi u okviru izrade diplomskog rada na studiju Rani i predškolski odgoj i obrazovanja na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci pod mentorstvom prof. dr. sc. Sanje Tatalović Vorkapić (mail adresa: sanjatv@uniri.hr).

Hvala Vam na suradnji!

Diplomantica Elena Pereša elena.peresa29@gmail.com

Prikupljeni podatci obređeni su uz pomoć mentorice prof. dr. sc. Sanje Tatalović Vorkapić u programu SPSS-28 te su u poglavlju rezultati i rasprava opisani i analizirani odgovori.

8. REZULTATI I RASPRAVA

U nastavku slijede dobiveni rezultati online ankete na temu Kompetencije odgajatelja iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja. U prvom dijelu rada ispitanici su ispunjavali općenite podatke (spol, dob, ime vrtića, godine staža kao odgajatelj, stupanj obrazovanja) što je opisano u metodologiji rada pod podnaslovom ispitanici. Slijede pitanja zatvorenog tipa s DA/NE te pitanja otvorenog tipa na određene definicije. Pitanja su prikazana u tablici 6.

Slika 6: Tablica s pitanjima DA/NE

PITANJA	ODGOVORI	N	%
<i>Jeste li tijekom studija slušali teme u okviru kolegija temeljem kojih ste stjecali znanja i vještine iz područja psihološke dobrobiti i mentalnog zdravlja odgajatelja?</i>	DA	24	18,3
	NE	107	81,7
<i>Jeste li tijekom stručnih usavršavanja sudjelovali u edukaciji o psihološkoj dobrobiti i mentalnom zdravlju odgajatelja?</i>	DA	33	25,2
	NE	98	74,8
<i>Jeste li tijekom studija slušali teme u okviru kolegija temeljem kojih ste stjecali znanja i vještine iz područja psihološke dobrobiti i mentalnog zdravlja djece?</i>	DA	75	57,3
	NE	56	42,7

<i>Jeste li tijekom stručnih usavršavanja sudjelovali u edukaciji o psihološkoj dobrobiti i mentalnom zdravlju djece?</i>	DA	43	32,8
	NE	88	67,2
<i>Imate li u skupini djeteta/djecu s teškoćama mentalnog zdravlja?</i>	DA	21	16
	NE	110	84
<i>Imate li u skupini djeteta/djecu s posebnim potrebama?</i>	DA	42	32,1
	NE	89	67,9
<i>Smatrate li da bi se više trebalo razgovarati i educirati na temu Kompetencije odgajatelja iz područja psihološke dobrobiti i mentalnog zdravlja?</i>	DA	122	93,1
	NE	9	6,9

Iz tablice 6 vidljivo je da je od ukupno 131 odgajatelja, N=107 odgajatelja odgovorilo da tijekom studija nije slušalo kolegije iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja odgajatelja, dok je njih N=24 ipak navelo da je slušalo kolegije iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja. Kao kolegije koje su tijekom studija slušali ispitanici (odgajatelji) naveli su: Implicitnu pedagogiju, Razvojnu psihologiju, Pozitivnu psihologiju, Psihologiju predškolske djece, Pedagogiju ranog odgoja, Sociologija odgoja. Iz ovih rezultata je vidljivo da ipak većina odgajatelja na studijima nije imala mogućnost slušanja kolegija iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja. Također rezultati pokazuju da i odgajatelji u većoj mjeri njih N=98 od N=131 nije sudjelovalo u stručnim usavršavanjima u edukaciji o psihološkoj dobrobiti i mentalnom zdravlju odgajatelja.

Preostalih N=33 odgajatelja naveli su da su u stručnim usavršavanjima sudjelovali unutar predškolske ustanove u kojoj su zaposleni, teme vezane za stres na poslu, predavanje Harfe Irene Orlović Kako odgojiti mentalno snažno dijete?, mindfulness, sagorijevanje na poslu profesorice Sonje Jarebice, povezanost mentalne i tjelesne napetosti, psihološka otpornost odgajatelja, psihičko zdravlje odgojitelja za vrijeme pandemije Covid-19, radionica „Ti si ok“ voditeljice Sonje Jarebice, zajednice učenja gdje odgajatelji međusobno iznose problematiku, također jedna od ispitanica navela je kako psihologinja njihovog vrtića svake godine organizira radionice za odgajatelje s tematikom psihološke otpornosti, mentalnog zdravlja i ostale teme vezane za psihološku dobrobit. Sljedeći rezultati ukazuju na ipak veći broj odgajatelja N=75 koji je na studiju slušao teme u okviru kolegija temeljem kojih se stječu znanja i vještine iz područja psihološke dobrobiti i mentalnog zdravlja djece, te ističe ove kolegije: Razvojna psihologija, Psihologija djece predškolske dobi, Djeca s teškoćama u razvoju, Dječja psihologija, Primijenjena psihologija, Psihološka dobrobit kod djece rane dobi, Pedagogija, Rani emocionalni poremećaji, Zaštita zdravlja i njega predškolskog djeteta. Obradeni podaci pokazuju da je N=31 ispitanika istaknulo Razvojnu psihologiju kao najvažniji kolegij tijekom studija iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja djece. Iako rezultati pokazuju da su odgajatelji ipak više slušali kolegija iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja djece, sljedeći podaci ukazuju da ipak veći broj odgajatelja tijekom stručnih usavršavanja nije sudjelovao u edukaciji o psihološkoj dobrobiti i mentalnom zdravlju djece (N=88), dok je N=43 odgajatelja ipak sudjelovalo. Ispitanici navode sljedeće edukacije: Svijet djeteta s TUR, Kako odgojiti mentalno snažno dijete, Korak po korak, Stres i djeca, Dijete i trauma, Poticajno okruženje u vrtiću, predavanja o autizmu, predavanja prof. Ranka Rajovića, Privrženost u funkciji psihološke otpornosti djece rane i predškolske dobi, Stručni skupovi AZOO-a. Većina ispitanika na pitanje „Kako bi definirali pojam mentalnog zdravlja?“ odgovorila je da je mentalno zdravlje kada osoba može funkcionirati na potpuno zdrav i prihvatljiv način, briga za sebe i dobar osjećaj nošenja sa samim sobom i okolinom, sposobnost nošenja sa situacijama u životu, kada je osoba sposobna funkcionirati na poslu i izvan njega.

Ispitanici još definiraju mentalno zdravlje „kao zdravlje koje obuhvaća emocionalnu, psihološku i socijalnu dobrobit pojedinca te utječe na to kako se osjećamo, ponašamo i mislimo, „da je pojedinac sposoban nositi se s izazovima na koje nailazi na produktivan i smislen način“, „mogućnost nošenja sa stresnim situacijama i primjerenog reagiranja na stresne situacije, „opće sveukupno dobro u čovjeku da normalno može funkcionirati tijekom svih prepreka i izazova koje nosi jedan dan, „pojam mentalnog zdravlja definirala bi kao stanje

djelotvornosti. U tom stanju pojedinac je svjestan svega, dobro funkcionira i na poslu i kod kuće. Pojedinac se dobro nosi sa izazovima, razmišlja te kritički propituje svoje odluke nalikujući reflektivnom praktičaru“, „pozitivna slika o sebi, samopoštovanje, prihvaćanje pozitivnih i negativnih osjećaja, sposobnost prilagođavanja i nošenja sa poteškoćama, uspješno uspostavljanje prijateljstva s drugim ljudima“. Zanimljiva je činjenica da su na ovo pitanje odgovorila 130 ispitanika, a 1 ispitanik pustio je prazno, što pokazuje na podatak da ipak više od većine ispitanika zna definirati mentalno zdravlje.

Ispitanicima je postavljeno pitanje definiranja psihološke dobrobiti. Ispitanici psihološku dobrobit definiraju „dobrobit kojom pojedinac dobro funkcionira u društvu, s drugim ljudima i dobro se nosi sa svim životnim zahtjevima“, „osobi se osiguravaju uvjeti za život u kojima neće doživljavati agresiju, odbijanje, omalovažavanje već podršku, prihvaćanje, pomoć te mogućnost da otvoreno govori o svemu što osjeća, misli“, „dobro funkcioniranje, zdrav pogled na život“, „psihološko dobro podrazumijeva ujednačen razvoj tijela, duše i duha“, „psihološka dobrobit važna je za svakog pojedinca kako bi se u određenim pretežno teškim situacijama znao nositi s emocijama i stanjima te kako bi imao potrebne alate za samopomoć ili pomoć neke stručne osobe“. Ovu definiciju 128 ispitanika je ispunilo a 3 nisu znala definiciju ili su pustila prazno.

Većina ispitanika kao najvažnije karakteristike kompetentnog odgajatelja ističe: samokritičnost, odgajatelj je spreman na timski rad, empatičnost, emocionalno stabilna osoba, dobar komunikator, susretljiv, kreativan, spreman na izazove i promjene, otvoren, model djeci, ima pozitivnu sliku o sebi i djetetu, fleksibilnost, zna slušati dijete, emocionalna toplina, kompetentan odgajatelj zna prepoznati želje i potrebe djeteta. Jedan ispitanik opisao je kompetentnost odgajatelja kao „pozitivan model identifikacije, uzor ponašanja i djelovanja“, dok drugi ispitanik kompetencije koje odgajatelj treba imati definira „Kompetentan odgajatelj ima potrebna znanja o razvojnim karakteristikama djece, procesima učenja i igre djeteta i u stanju je primijeniti u praksi, uvijek u vidu ima konkretnu dijete s kojim radi, poznaje njegove jače i slabije strane, interese i mogućnosti, te se trudi, u suradnji s djetetom pozitivno utjecati na njegov razvoj, uvijek preispituje svoje postupke tražeći nova i bolja rješenja oslušujući dijete. Razvija se neprestano i na stručnom i na osobnom nivou. Ne boji se kritike niti izazova. Uvijek rado komunicira s roditeljima i kolegama radi što veće dobrobiti djeteta“.

N=110 odgajatelja odgovorilo je da u skupini nemaju dijete/djecu s teškoćama mentalnog zdravlja, dok je N=21 odgajatelj odgovorio da imaju. U istraživanju *Odgajateljska percepcija*

pružanja podrške roditeljima u zaštiti mentalnog zdravlja N=3 odgajatelja od njih N=15 odgovorilo je da u skupini nemaju dijete/djecu s teškoćama mentalnog zdravlja. O teškoćama o kojima je najviše odgajatelja (N=110) isto odgovorilo su: adhd, zaostajanje i odstupanja u intelektualnom razvoju, autizam, poremećaj u ponašanju, tjelesne teškoće, kašnjenje u govoru. N=89 odgajatelja odgovorilo je da u skupini nemaju dijete/djecu s posebnim potrebama dok je preostalih N=42 ispitanika odgovorilo da ima. Ispitanici navode ove posebne potrebe: ADHD, Downov sindrom, tjelesne teškoće, govorne teškoće, autizam, zaostatak govora, kašnjenje u razvoju.

Slika 7: Broj djece u odgojno-obrazovnim skupinama koje ima posebne potrebe

BROJ DJECE S POSEBNIM POTREBAMA	<i>f</i>	<i>%</i>
0	80	61
1	24	18,3
1	1	0,8
10	1	0,8
14	1	0,8
16	1	0,8
2	14	10,7
20	2	1,5
3	3	2,3
4	2	1,5
5	2	1,5
UKUPNO:	131	100

Iz tablice 7 prikazano je da je N=80 ispitanika odgovorilo da u skupini nema djeteta s posebnim potrebama (M=61%), dok je zanimljiva činjenica da su N=2 odgajatelja odgovorila da u svojoj odgojno-obrazovnoj skupini imaju 20 djece s posebnim potrebama, što su iznenađujući rezultati, kao i jedan odgajatelj koji je odgovorio da ima 16 i jedan 14 djece s posebnim potrebama. Najviše odgajatelja N=24 i N=14 odgovorilo je da u skupini imaju jedno ili dvoje djece s posebnim potrebama što je bilo i za očekivati. U skupinama koje su preko troje djece s posebnim potrebama uvelike je otežan rad odgajatelja. Jedino rješenje je zapošljavanje većeg broja odgajatelja u skupine gdje postoje djeca s posebnim potrebama.

Na pitanje treba li se više educirati na temu Kompetencije odgajatelja iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja više od većine ispitanika N=122 odgovorilo je s česticom „DA“, dok je samo N=9 ispitanika izjavilo da ne smatra da bi se više trebalo razgovarati o toj temi. Iz rezultata vidimo da je ipak većina ispitanika suglasna da se treba razgovarati o mentalnom zdravlju i dobrobiti. Neke kao odgovore navodili su „bili bi spremniji, kompletniji za rad“, „doprinosi osobnom razvoju i općenito zdravlju“, „jako malo pažnje se pridaje razvijanju mentalnog zdravlja kako kod djece tako i kod odgajatelja“, „mentalno zdravlje odgojiteljice je polazište bivanja u predškolskoj ustanovi“.

U drugom dijelu ankete procjenjuje se slaganje ili neslaganje s tvrdnjama na ljestvici od 1 do 5. Ispitanici su svoje slaganje označavali brojevima (1- potpuno se ne slažem, 2- ne slažem se, 3- niti se slažem niti se ne slažem, 4- slažem se, 5- potpuno se slažem). Ispitanici su odgovarali na ukupno 49 tvrdnji. Slijede podaci nekoliko tvrdnja koji su prikazani u tablici 8.

Slika 8: Tablica s slaganjem/neslaganjem s određenim tvrdnjama na ljestvici od 1 do 5

PITANJA	M	SD	Raspon
<i>Često zanemarujem dijete kada mi priča o svojim problemima</i>	1,39	0,68	1-3, 5
<i>Ponekad imam osjećaj da „nemam vremena“ saslušati dijete</i>	2,46	1,23	1-5
<i>Ukoliko dijete dolazi iz obitelji s teškoćama mentalnog zdravlja i</i>	2,69	1,11	1-5

<i>niske psihološke dobrobiti, ja mu mogu vrlo malo pomoći</i>			
<i>Stres iz privatnog života mi ometa kvalitetan rad</i>	2,71	1,10	1-5
<i>Najveći izvor mogega stresa je suradnja s roditeljima</i>	2,77	1,05	1-5
<i>Kod stresa na poslu pomažu mi stručni suradnici</i>	2,81	1,12	1-5
<i>Privatni život utječe na moje mentalno zdravlje u odgojno-obrazovnom radu</i>	2,97	1,17	1-5
<i>Djeca u skupini u kojoj radim su mi podrška u situaciji stresa</i>	3,10	1,13	1-5
<i>Ponekad su mi roditelji podrška u situaciji stresa</i>	3,18	0,90	1-5
<i>Nisam siguran/na u kojoj mjeri su kompetencije dobrobiti i mentalnog zdravlja područje rada stručnih suradnika, a u kojoj mjeri su područje rada odgajatelja</i>	3,25	1,18	1-5
<i>Smatram se osposobljenim/nom za zaštitu mentalnog zdravlja općenito u odgojno-obrazovnom radu</i>	3,25	0,91	1-5
<i>Osjećam podršku svoje ustanove kada sam u situaciji stresa</i>	3,28	1,19	1-5
<i>Odgajatelj je sam odgovoran za svoju psihološku dobrobit</i>	3,28	1,09	1-5
<i>Imam podršku stručnog tima u zaštiti mentalnog zdravlja kod djece</i>	3,40	1,11	1-5

<i>Raspolažem kvalitetnim strategijama u suočavanju sa stresom na poslu</i>	3,45	0,77	1-5
<i>U nekim izazovnim situacijama koje dijete/djeca opisuju (razvod, traume, suočavanje sa smrti, nesreće i slično), nisam siguran/na kako odgovoriti na potrebe djeteta</i>	3,46	0,97	1-5
<i>Stres na poslu utječe na moje mentalno zdravlje</i>	3,54	1,12	1-5
<i>Osposobljeni za provođenje mentalnog zdravlja su stručni suradnici</i>	3,54	1,09	1-5
<i>Vrlo često kada doživljavam stres, moram sam/a pronaći izlaz iz situacije</i>	3,62	1,12	1-5
<i>Za dobrobit i mentalno zdravlje prvenstveno su osposobljeni psiholozi</i>	3,64	1,06	1-5
<i>Kompetencije odgajatelja iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja još uvijek su nepoznanica u odgojno-obrazovnim ustanovama</i>	3,65	1,06	1-5
<i>Doživljam stresa posljedica je pojedinčeve percepcije radne situacije kao potencijalne prijetnje njegovu samopoštovanju ili osobnoj dobrobiti</i>	3,65	0,98	1-5
<i>Ponekad se osjećam nedovoljno kompetentnim za pomoć djetetu u teškoći s mentalnim zdravljem</i>	3,68	0,92	1-5

<i>Moje psihičko stanje u odgojno-obrazovnom radu je na najvišem nivou</i>	3,78	1,01	1-5
<i>Kod stresa na poslu pomažu mi moji/e kolege/ice</i>	3,83	0,93	1-5
<i>Što je veći broj djece u skupini, to mi je teže raditi, što ostavlja posljedica na moje mentalno zdravlje</i>	4,02	1,08	1-5
<i>Zadovoljan/na sam svojim mentalnim zdravljem</i>	4,02	0,92	1-5
<i>Koristim aktivnosti razvijanja socijalne povezanosti i podrške među djecom, kada neko dijete ima teškoće mentalnog zdravlja ili je u riziku od njih</i>	4,04	0,94	1-5
<i>Smatram da imam zadovoljavajuću razinu osobne psihološke dobrobiti</i>	4,04	0,91	1-5
<i>U nekim izazovnim situacijama koje dijete/djeca opisuju (razvod, traume, suočavanje sa smrću, nesreće i slično), tražim pomoć stručnog suradnika/ce</i>	4,07	0,95	1-5
<i>Problemske slikovnice olakšavaju mi u odgojno-obrazovnom radu kako bi djeci поближе objasnio/a neku važnu temu vezanu za mentalno zdravlje i dobrobit</i>	4,08	0,99	1-5
<i>U nekim izazovnim situacijama koje dijete/djeca opisuju (razvod, traume, suočavanje sa smrću, nesreće i slično), tražim pomoć kolege/ice</i>	4,18	0,89	1-5

<i>Roditelji bi trebali biti više informirani o temama psihološke dobrobiti i mentalnog zdravlja odgajatelja</i>	4,21	0,96	1-5
<i>Biti empatičan ključno je u okviru kompetencija za dobrobit i mentalno zdravlje djece</i>	4,23	0,89	1-5
<i>Što su veće socijalno-emocionalne kompetencije odgajatelja, to će socijalno-emocionalni razvoj djece u skupini imati više poticaja i biti kvalitetniji</i>	4,26	0,89	1-5
<i>Svoje zdravo mentalno zdravlje i dobrobit prenosim pozitivno na dijete/djecu</i>	4,33	0,79	1-5
<i>Socijalno-emocionalne kompetencije odgajatelja su ključne za kvalitetan rad u odgojno-obrazovnoj ustanovi</i>	4,33	0,84	1-5
<i>Odgojitelji trebaju biti upoznati s osnovama mentalno-zdravstvene pismenosti, te posjedovati određenu razinu relevantnih kompetencija</i>	4,34	0,89	1-5
<i>Smatram da sam mentalno zdrava osoba</i>	4,34	0,82	1-5
<i>Studijski programi bi trebali imati veći broj kolegija putem kojih bi stjecali kompetencije iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja</i>	4,34	0,96	1-5
<i>Potrebno je nuditi više programa cjeloživotnog učenja i/ili profesionalnog usavršavanja</i>	4,37	0,83	1-5

<i>Osluškivanje djeteta i stručno usavršavanje najbolji su načini koje koristi odgajatelj kompetentan iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja</i>	4,45	0,81	1-5
<i>Uvijek sam dostupan/na kao podrška svojim kolegama/icama na poslu ukoliko doživljavaju stres, tj. rado im pomažem</i>	4,46	0,75	1-5
<i>Kompetentan odgajatelj „ne zanemaruje sebe“</i>	4,56	0,79	1-5
<i>Biti kompetentan znači biti sposoban, fleksibilan, imati autoritet i, isto tako, ne samo posjedovati određene vještine i stavove, već ih znati koristiti</i>	4,57	0,81	1-5
<i>Što je psihološka dobrobit odgajatelja veća, to će dobrobit djece u skupini biti veća</i>	4,59	0,74	1-5
<i>Kompetentan odgajatelj je spreman na promjene</i>	4,62	0,77	1-5
<i>Kompetentan odgajatelj „ne zanemaruje“ dijete</i>	4,62	0,81	1-5
<i>Kompetentan odgajatelj kritički propituje sa svrhom unaprjeđenja prakse</i>	4,63	0,74	1-5

Iz tablice 8 na tvrdnju „Što je veći broj djece u skupini, to mi je teže raditi, što ostavlja posljedica na moje mentalno zdravlje“ N=55 odgajatelja (42%) potpuno se slaže s ovom tvrdnjom, dok se samo N=4 odgajatelja nikako ne slažu s zadanom tvrdnjom (3,1%). Također većina odgajatelja smatra da bi roditelji trebali biti više informirani o temama psihološke dobrobiti i mentalnog zdravlja odgajatelja. Tvrdnju „Imam podršku stručnog tima u zaštiti mentalnog zdravlja kod djece“ najviše ispitanika N=44 (33,6%) izjasnilo se na ljestvici od 1

do 5 ocjenom 3- niti se slažem niti se ne slažem. Iz rezultata je vidljivo da je podrška od strane stručnog tima mala i ocijenjena je kao srednja vrijednost. Nadalje, trebalo bi se poraditi na većoj podršci od strane stručnog tima. Ono što je zanimljivo je i podatak u radu *Odgajateljska percepcija pružanja podrške roditeljima u zaštiti mentalnog zdravlja* gdje je od ukupno N=15 odgajatelja njih N=2 (13%) navelo da imaju stručnu pomoć od cijelog stručnog tima, dok preostali smatraju da nemaju pomoć stručnog tima već edukacijskih rehabilitatora N=4 (26%). Srednjom vrijednosti označena je i tvrdnja da privatni život utječe na odgajateljevo mentalno zdravlje u odgojno-obrazovnom radu N=40 (30,5%). Vidljivo je da privatni život ometa profesionalni rad te da je prisutan stres zbog toga. Nadalje, najviše odgajatelja N=54 se slaže s tvrdnjom da im problemske slikovnice olakšavaju u odgojno-obrazovnom radu kako bi djeci поближе objasnili neku važnu temu vezanu za mentalno zdravlje i dobrobit. N=53 odgajatelja odgovorilo je da se slaže s tvrdnjom „Koristim aktivnosti razvijanja socijalne povezanosti i podrške među djecom, kada neko dijete ima teškoće mentalnog zdravlja ili je u riziku od njih“, N=47 se u potpunosti slaže s ovom tvrdnjom, dok se samo N=2 (1,5%) odgajatelja nikako ne slaže s ovom tvrdnjom. N=97 odnosno 74% odgajatelja u potpunosti se slaže da je kompetentan odgajatelj spreman na promjene. Ukoliko je odgajatelj spreman na promjene bilo prostornog objekta ili mijenjanjem i unaprjeđivanjem svoje vlastite prakse to će pozitivno utjecati na dijete ali i cijeli sustav odgojno-obrazovnog rada. „Za dobrobit i mentalno zdravlje prvenstveno su osposobljeni psiholozi“ ovu tvrdnju N=46 odgajatelja ocjenjuje sa slaganjem dok se N=6 odgajatelja nikako ne slaže s ovom tvrdnjom. Ipak većina ispitanika smatra psihologe osposobljene za mentalno zdravlje i dobrobit. Iako većina ispitanika smatra psihologe osposobljene za mentalno zdravlje i dobrobit, N=70 odgajatelja se u potpunosti slaže da ipak i odgajatelji trebaju biti upoznati s osnovama mentalno-zdravstvene pismenosti, te posjedovati određenu razinu relevantnih kompetencija. Na tvrdnju „Ponekad se osjećam nedovoljno kompetentnim za pomoć djetetu u teškoći s mentalnim zdravljem“ najviše ispitanika N=64 odgovorilo je da se slaže s tvrdnjom. Rezultati ukazuju da se veliki broj odgajatelja osjeća nekompetentnim iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja. Isto slaganje odgajatelji N=55 procjenjuju na tvrdnju „U nekim izazovnim situacijama koje dijete/djeca opisuju (razvod, traume, suočavanje sa smrću, nesreće i slično), nisam siguran/a kako odgovoriti na potrebe djeteta. N=89 odgajatelja označuje broj 1 na ljestvici te procjenjuje da se nikako ne slaže s tvrdnjom da zanemaruje dijete kada priča o svojim problemima. Upravo iz ovog rezultata vidljiva je odgajateljeva kompetencija aktivnog slušanja djeteta te odgajateljevo reagiranje na isto. Rezultati pokazuju da N=67 odgajatelja tvrdnju „Smatram da sam mentalno zdrava osoba“ označuju na ljestvici s brojem 5 odnosno potpuno se slažu s tvrdnjom. „Studijski programi bi

trebali imati veći broj kolegija putem kojih bi stjecali kompetencije iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja“. S ovom tvrdnjom u potpunosti se složilo N=76 odgajatelja te ispitanici, odnosno odgajatelji istraživanja u radu Odgajateljska percepcija pružanja podrške roditeljima u zaštiti mentalnog zdravlja koji su također odgovorili N=7 odgajatelja od njih N=15 da bi trebalo postojati više kolegija ili tema unutar kolegija na temu mentalno zdravlje. Da je potrebno više programa cjeloživotnog učenja i/ili profesionalnog usavršavanja u potpunosti se slaže N=73 odgajatelja. „Osjećam podršku svoje ustanove kada sam u situaciji stresa“. Ovu tvrdnju N=45 odgajatelja procijenilo je ovu tvrdnju srednjom vrijednosti odnosno niti se slaže niti se ne slaže s tvrdnjom. Odnosno odgajatelji nemaju u potpunosti podršku svoje ustanove u stresnim situacijama. Kada je riječ o psihološkoj dobrobiti N=63 odgajatelja se slaže s tvrdnjom da ima zadovoljavajuću razinu osobne psihološke dobrobiti. N=62 odgajatelja) procjenjuju na ljestvici od 1 do 5, da se u potpunosti slaže s tvrdnjom da svoje zdravo mentalno zdravlje i dobrobit prenose pozitivno na dijete/djecu, dok N=2 odgajatelja (1,5%) se uopće ne slaže s ovom tvrdnjom, odnosno smatraju da ne prenose pozitivno svoje mentalno zdravlje na djecu. N=40 odgajatelja niti se slaže niti se ne slaže s tvrdnjom „Kompetencije odgajatelja iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja još uvijek su nepoznanica u odgojno-obrazovnim ustanovama“. „Nisam siguran/na u kojoj mjeri su kompetencije dobrobiti i mentalnog zdravlja područje rada stručnih suradnika, a u kojoj mjeri su područje rada odgajatelja“. N=42 odgajatelja niti se slaže niti se ne slaže s ovom tvrdnjom. Odnosno ispitanici još uvijek ne znaju granicu do koje odgajatelji a do koje stručni suradnici preuzimaju dijete obzirom na kompetencije iz dobrobiti i mentalnog zdravlja. N=51 odgajatelj niti se slaže niti se ne slaže s tvrdnjom da stres na poslu utječe na njihovo mentalno zdravlje te isto slaganje procjenjuje s tvrdnjom „Stres iz privatnog života mi ometa kvalitetan rad“ N=43. „Kod stresa na poslu pomažu mi stručni suradnici“. N=41 odgajatelj niti se slaže niti se ne slaže s ovom tvrdnjom, dok se s tvrdnjom „Kod stresa na poslu pomažu mi moji/e kolege/ice“ N=68 odgajatelja slaže s ovom tvrdnjom. Odnosno više je ispitanika koje je procijenilo da im kod stresa pomažu kolege.

Rezultati pokazuju razliku između najmanje i najveće aritmetičke sredine te su i tvrdnje tako rangirane u tablici 8. Nadalje, tvrdnja koja ima najveću aritmetičku sredinu (M=4,63) je tvrdnja „Kompetentan odgajatelj kritički propituje sa svrhom unaprjeđenja prakse“, odnosno N=96 odgajatelja na ljestvici od 1 do 5, procijenilo je ovu tvrdnju s 5 (potpuno se slažem) dok je tvrdnja „Često zanemarujem dijete kada mi priča o svojim problemima“ procijenjena kao tvrdnja s najmanjom aritmetičkom sredinom (M=1,39) te je N=89 odgajatelja na ljestvici od 1 do 5, procijenilo ovu tvrdnju s 1 (potpuno se ne slažem). Zaključujemo da je odgajatelj sam

sebi kritičar te si stalno postavlja pitanja kako bi težio boljem te je isto tako aktivan promatrač i slušatelj te ne zanemaruje dijete.

Slijedi još jedan set pitanja slaganja s navedenim tvrdnjama na ljestvici od 1 do 5.

Slika 9: Tablica s slaganjem/neslaganjem s određenim tvrdnjama na ljestvici od 1 do 5

1- uopće ne, 2- u manjoj mjeri, 3- osrednje, 4- u većoj mjeri, 5- u potpunosti

PITANJA	M	SD	Raspon
<i>U ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u kojoj sam zaposlen/a mentalno zdravlje je „tabu“ tema</i>	2,40	1,27	1-5
<i>Smatram se osposobljenim/om za promociju i zaštitu mentalnog zdravlja djece tijekom studija</i>	2,42	1,12	1-5
<i>U zaštiti mentalnog zdravlja djece imam kvalitetnu suradnju sa stručnjacima za mentalno zdravlje djece izvan vrtića</i>	2,64	1,26	1-5
<i>U ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u kojoj sam zaposlen/a stručni suradnici osmišljavaju aktivnosti sa svrhom zaštite mentalnog zdravlja djece</i>	2,79	1,19	1-5
<i>U zaštiti mentalnog zdravlja djece imam kvalitetnu podršku kroz grupni rad (supervizijske grupe, grupe za refleksiju...)</i>	3,13	1,29	1-5

<i>U ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u kojoj sam zaposlen/a promiče se dijalog s roditeljima o pitanjima mentalnog zdravlja</i>	3,13	1,14	1-5
<i>U zaštiti mentalnog zdravlja djece imam kvalitetnu suradnju s roditeljima</i>	3,26	1,02	1-5
<i>U ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u kojoj sam zaposlena posvećuje se potrebna pozornost zaštiti mentalnog zdravlja djece</i>	3,26	1,07	1-5
<i>Smatram se osposobljenim/om za promociju i zaštitu mentalnog zdravlja djece tijekom profesionalnog razvoja (stručna usavršavanja)</i>	3,35	1,01	1-5
<i>U ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u kojoj sam zaposlen/a njeguje se ozračje otvorenog razgovora o mentalnom zdravlju djece</i>	3,36	1,20	1-5
<i>U ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u kojoj sam zaposlen/a odgajatelji osmišljavaju aktivnosti sa svrhom zaštite mentalnog zdravlja djece</i>	3,36	1,14	1-5
<i>U zaštiti mentalnog zdravlja djece imam kvalitetnu</i>	3,38	1,09	1-5

<i>institucionalnu podršku u vrtiću</i>			
<i>U zaštiti mentalnog zdravlja djece imam kvalitetnu suradnju sa stručnim suradnicima</i>	3,48	1,06	1-5
<i>Smatram se osposobljenim/om za promociju i zaštitu mentalnog zdravlja djece dostupnim savjetima stručnjaka na radnom mjestu i izvan njega</i>	3,67	1,02	1-5
<i>U ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u kojoj sam zaposlen/a redovito se organiziraju različite aktivnosti rada koje uključuju aktivno sudjelovanje roditelja</i>	3,73	1,06	1-5
<i>Preventivno i kurativno postupati u zaštiti mentalnog zdravlja djece kompetentni su odgajatelji</i>	3,90	0,88	2-5
<i>Preventivno i kurativno postupati u zaštiti mentalnog zdravlja djece kompetentni su pedagozi</i>	3,94	0,94	1-5
<i>Smatram se osposobljenim/om za promociju i zaštitu mentalnog zdravlja djece samostalnim učenjem o ovoj temi (čitanje stručne literature, sudjelovanje na javnim predavanjima, pohađanjem edukacija koje sam našao i plaćao/la...)</i>	3,97	0,92	1-5

<i>U ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u kojoj sam zaposlen/a potiče se aktivna uključenost roditelja</i>	4,00	1,01	1-5
<i>U zaštiti mentalnog zdravlja djece imam kvalitetnu podršku ostalih kolega odgajatelja</i>	4,01	1,00	1-5
<i>Preventivno i kurativno postupati u zaštiti mentalnog zdravlja djece kompetentni su edukacijski rehabilitatori</i>	4,53	0,74	1-5
<i>Preventivno i kurativno postupati u zaštiti mentalnog zdravlja djece kompetentni su psiholozi</i>	4,57	0,66	2-5

Iz tablice 9 vidljiva je razlika među tvrdnjama rangiranih onih s najvećom i najmanjom aritmetičkom sredinom. Odnosno na ljestvici od 1 do 5, N=84 odgajatelja procijenilo je da se u potpunosti slaže s tvrdnjom da su psiholozi kompetentni za zaštitu mentalnog zdravlja djece, dok je najviše odgajatelja (N=42) s 1 (uopće se ne slažem) procijenilo tvrdnju „U ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u kojoj sam zaposlen/a mentalno zdravlje je „tabu“ tema.

Slika 10: Preventivno i kurativno postupati u zaštiti mentalnog zdravlja djece kompetentni su odgajatelji

<i>N=odgajatelji</i>	<i>%</i>	<i>1-uopće ne, 2- u manjoj mjeri, 3- osrednje, 4- u većoj mjeri, 5- u potpunosti</i>
7	5,3	2
36	27,5	3
48	36,6	4
37	28,2	5

Iz Tablice 10 vidljivo je da se N=48 odgajatelja (M=3,90, SD=0,88) u većoj mjeri slaže s tvrdnjom da su odgajatelji kompetentni preventivno i kurativno postupati u zaštiti mentalnog zdravlja djece, dok se njih N=7 (5,3%) u manjoj mjeri ne slaže s tom tvrdnjom.

Slika 11: Preventivno i kurativno postupati u zaštiti mentalnog zdravlja djece kompetentni su pedagozi

<i>N=odgajatelji</i>	<i>%</i>	<i>1-uopće ne, 2- u manjoj mjeri, 3- osrednje, 4- u većoj mjeri, 5- u potpunosti</i>
1	0,8	1
9	6,9	2
27	20,6	3
50	38,2	4
40	30,5	5

Iz tablice 11 vidljivo je da je najviše ispitanika N=50 (M=3,94, SD=0,94) odgovorilo da se u većoj mjeri slaže s tvrdnjom „Preventivno i kurativno postupati u zaštiti mentalnog zdravlja djece kompetentni su pedagozi“.

Slika 12: Preventivno i kurativno postupati u zaštiti mentalnog zdravlja djece kompetentni su psiholozi

<i>N=odgajatelji</i>	<i>%</i>	<i>1-uopće ne, 2- u manjoj mjeri, 3- osrednje, 4- u većoj mjeri, 5- u potpunosti</i>
1	0,8	2
9	6,9	3
34	26	4
84	64,1	5

Iz tablice 12 vidljivo je da se N=84 (M=4,57, SD=0,66) odgajatelja u potpunosti slaže sa tvrdnjom da psiholozi kompetentni preventivno i kurativno postupati u zaštiti mentalnog zdravlja djece, dok je samo N=1 (0,8%) ispitanik rekao da se u manjoj mjeri slaže s tom tvrdnjom.

Slika 13: Preventivno i kurativno postupati u zaštiti mentalnog zdravlja djece kompetentni su edukacijsko-rehabilitacijski stručnjaci

<i>N=odgajatelji</i>	<i>%</i>	<i>1-uopće ne, 2- u manjoj mjeri, 3- osrednje, 4- u većoj mjeri, 5- u potpunosti</i>
1	0,8	1
2	1,5	2
7	5,3	3
34	26	4
80	61,1	5

N=80 odgajatelja (M=4,53, SD=0,74) procijenili su da se u potpunosti slažu da su edukacijsko-rehabilitacijski stručnjaci kompetentni preventivno i kurativno postupati u zaštiti mentalnog zdravlja djece.

Iz sve četiri tablice vidljivo je da ispitanici (odgajatelji) tvrdnju *Preventivno i kurativno postupati u zaštiti mentalnog zdravlja djece kompetentni su...* rangiraju prema kompetentnosti. Najkompetentnije smatraju psihologe (N=84), zatim edukacijsko-rehabilitacijske stručnjake (N=80), pedagoge (N=50) potom odgajatelje (N=48).

N=44 odgajatelja osrednje se slaže s time da su osposobljeni za promociju i zaštitu mentalnog zdravlja djece tijekom studija, dok se N=52 odgajatelja osrednje slaže da su osposobljeni tijekom profesionalnog razvoja (stručna usavršavanja). Kao što je i iz prethodnih rezultata vidljivo na tvrdnju „U zaštiti mentalnog zdravlja djece imam kvalitetnu institucionalnu podršku u vrtiću“ N=49 odgajatelja procijenilo je ovu tvrdnju kao osrednju, kao i suradnju sa stručnim suradnicima. N=57 (M=3,26, SD=1,02) odgajatelja procijenilo je osrednje suradnju s roditeljima u zaštiti mentalnog zdravlja djece. „U ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u kojoj sam zaposlen/a potiče se aktivna uključenost roditelja“ N=48 (M=4, SD=1,01) odgajatelja u većoj mjeri i u potpunosti se slaže s ovom tvrdnjom. N=40 (M=3,13, SD=1,14) odgajatelja procjenjuje dijalog s roditeljima na temu mentalnog zdravlja osrednjim kao i ozračje otvorenog razgovora o mentalnom zdravlju djece. N=42 (M=2,40, SD=1,27) odgajatelja uopće se ne slaže s tvrdnjom da je mentalno zdravlje „tabu“ tema, dok N=11 odgajatelja u potpunosti smatra da je mentalno zdravlje „tabu“ tema. N=42 (M=3,36, SD=1,14) odgajatelja procjenjuju da u većoj mjeri odgajatelji osmišljavaju aktivnosti sa svrhom zaštite mentalnog zdravlja djece, dok njih N=31 (M=2,79, SD=1,19) procjenjuje da to u osrednjoj mjeri rade stručni suradnici. Tvrdnja „U ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u kojoj sam zaposlen/a posvećuje se potrebna pozornost zaštiti mentalnog zdravlja djece“ N=45 (M=3,26, SD=1,07) odgajatelja je ovu tvrdnju procijenilo kao osrednju, dok se njih N=7 uopće nije složilo s tom tvrdnjom.

U završnom dijelu ankete ispitanici su naveli sljedeće izazove iz prakse odgojno-obrazovnog rada s kojima se susreću u promociji i zaštiti mentalnog zdravlja djece u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja: „Zaštita cijele skupine od djeteta koje svakodnevno ima nepoželjna ponašanja, pokazuje agresiju, nema granice, roditelji ne shvaćaju bit granice, a ne žele aktivno surađivati. Postavljanje granica tom istom djetetu, pružiti mu jedan na jedan rad koji traži u svakom trenutku boravka u jaslicama, a pri tome posvetiti se i ostaloj djeci u skupini, „dati im sebe“ a da se ne osjećaju zapostavljeno“. U ovom vidimo da odgajatelj mora učiniti sve što je u njegovoj moći kako bi cijela skupina funkcionirala iako ima ometanja od strane jednog djeteta i iako nema suradnje između odgajatelja i roditelja, odnosno roditelji odbijaju suradnju. Jedna od ispitanica odgovorila je „U starijim skupinama sve je više

djece s mentalnim teškoćama, a većina odgajatelja nije kompetentna za rad s takvom djecom. Posebna bi se pozornost trebala pridati i asistentima, koji nemaju čak niti osnovno znanje o djeci s posebnim potrebama“. Odgajatelji u većini izjava još jedanput konstatiraju da je o mentalnom zdravlju jako malo riječi, kako bi trebalo biti više edukacija kako bi se odgajatelje osnažilo da se nose pozitivno s mentalnim zdravljem. Važno je da odgajatelj osvijesti važnost mentalnog zdravlja te se pitati kako na vrijeme pomoći djetetu koje se muči s istim. Ispitanici također primjećuju da je u današnje vrijeme uz pojavu Covid-a 19 i potresa, sve više djece pred ekranima i sve manje vremena konstruktivno provode s obitelji, te je na odgojno-obrazovnim ustanovama sve veća odgovornost za psihološku dobrobit djece. Ono što predstavlja problem je i sve veći broj djece iznad standarda propisanog Državnim pedagoškim standardom, te je u više odgovora ovaj problem naznačen od strane ispitanika. Odnosno odgajatelji se tijekom jednog radnog dana teško može posvetiti svoj djeci ponaosob i upravo tu bi od velike pomoći bili stručni suradnici. Izazovi na koje odgajatelji/ce još nailaze u svojoj praksi su ne prihvaćanje problema od strane roditelja, odnosno nemogućnost uspostavljanja komunikacije između roditelja i odgajatelja pogotovo u situacijama kada odgajatelj nudi stručnu pomoć psihologa za njihovo dijete ali roditelji ne prihvaćaju da dijete ima posebne potrebe, „izazov je kada imamo određenu situaciju a ne dobijemo nikakvu stručnu pomoć“, „izazov su načini na koje djelujemo na djecu u trenucima razvoda, svađa u obitelji, nasilja...“, utjecaj mobitela i gledanja nekontroliranih sadržaja s interneta. Odgajateljice primjećuju da mobiteli dosta narušuju djetetovo mentalno zdravlje te se to čak i preslikava u njihovoj igri gdje oponašaju radnju mobinga, nasilja... Također jedna od ispitanica izjavila je da manjak znanja o ovoj temi utječe na njezino djelovanje u skupini. Odnosno odgajatelji se osjećaju manje kompetentnim jer se o toj temi jako malo govori a prisutna je svakodnevno u odgojno-obrazovnom radu.

Smjernice koje bi ustanova trebala imati u definiranju uloga djelatnika vrtića (odgajatelja, stručnih suradnika i drugih) u promociji i zaštiti mentalnog zdravlja djece u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja ispitanici ističu: suradnju s roditeljima, više radionica na temu mentalno zdravlje, aktivno uključivanje stručnjaka u rad, spremnost djelatnika na fleksibilnost i promjene, manji broj djece u skupinama. Ispitanice ovu smjernicu ističu jer s manjim brojem djece uspjele bi napraviti više i posvetiti se u određenom danu svakog djetetu, te time prepoznati njegove potrebe ali i područja na kojima je potrebno više poraditi. Ono što se ističe kao smjernice koje bi još ustanova trebala imati u definiranju uloga djelatnika vrtića u promociji i zaštiti mentalnog zdravlja djece su svakako svakodnevne vježbe disanja, glazba za opuštanje, mindfulnes vježbe, „odgajatelji bi trebali nositi takav stav gdje se dijete može

osjećati sigurno u njihovoj blizini ili u slučaju kada dijete verbalizira njegove probleme biti tu za dijete, saslušati ga i pružiti pomoć. Svaki zamijećeni problem s mentalnim zdravljem djeteta pravovremeno prenijeti stručnoj službi. Odgajateljima kolegama pružiti pomoć kada god je potrebno, to činiti kao obavezu a ne iz vlastite dobre volje“, „odgajatelj – prepoznaje poteškoće i primjenjuje smjernice stručnih suradnika, upoznaje roditelje sa situacijom. Stručni suradnici – prepoznaju poteškoće, pružaju smjernice, i aktivna su podrška u izazovnim situacijama i suradnji s roditeljima“. Nadalje, stručni suradnici bi trebali češće boraviti u skupinama, a ne samo na poziv i zahtjev odgajatelja.

9. ZAKLJUČAK

Važno je za istaknuti da ulaganje u mentalno zdravlje rezultira dobrobiti pojedinca ali i cijeloga društva (Antolić i Novak, 2016).

Posao odgajatelja podrazumijeva rad s djecom, suradnju s roditeljima, stručnjacima unutar i izvan ustanove ali i suradnju s širom zajednicom. Nadalje, trebaju njegovati timski rad, djelovati prema utvrđenom planu i programu, njegovati i usavršavati svoja znanja i vještine ponajprije prema djeci ali i njihovim roditeljima. Posao odgajatelja zahtjeva veliku odgovornost te se svrstava u vrlo zahtjevnu profesiju (Višnjić Jevtić, Visković, Rogulj, Bogatić i Glavina, 2018).

Rezultati istraživanja pokazuju i potvrđuju potrebu za ulaganjima u odgajateljske kompetencije posebno iz područja mentalnog zdravlja i dobrobiti. Nadalje, ispitanici ovog istraživanja ističu da je o ovoj temi malo riječi te da se svi odgajatelji i odgojno-obrazovni radnici trebaju više educirati na tu temu.

Hipoteza koja je na početku postavljena H1: Očekuju se pozitivni stavovi odgajatelja u radu s djecom obzirom na njihove kompetencije iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja te maksimalna podrška stručnog tima u prevladavanju stresa i isticanja stručnih kompetencija, je djelomično potvrđena. Naime, ispitanici uzorak odgajatelja je jasno artikulirao svjesnost o važnosti kompetencija iz područja mentalnog zdravlja i dobrobiti koje bi trebali imati, ali isto tako i procjene koje ukazuju na to da istih kompetencija ne posjeduju u dovoljnoj mjeri.

Ono što je očigledno iz rezultata je to da studiji vrlo malo pripremaju odgajatelje na kompetencije iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja. N=107 (M=81,7%) odgajatelja od njih N=131 odgovorilo je da tijekom studija nisu slušali teme u okviru kolegija temeljem kojih su stjecali znanja i vještine iz područja psihološke dobrobiti i mentalnog zdravlja odgajatelja. Svakako bi se trebalo uvoditi slušanje kolegija vezanih za mentalno zdravlje već na preddiplomskoj razini kako bi odgajatelji bili kompetentni i sigurni u svojem poslu.

U članku Josipe Bašić (2008) *Kompetentnost odgajatelja i prevencija rizičnih ponašanja djece u predškolskim ustanovama* naznačeno je kako istraživanja o kompetencijama i stavovima odgajatelja nisu prisutna u našoj zemlji te je o njima jako malo govora. Ispitanici ističu kako o ovom području treba još puno toga reći i učiniti. Naglasak se stavlja na dječju dobrobit, ali pritom ne treba zanemarivati dobrobit odraslih, odnosno odgajatelja koji s njima rade. Jedna od ispitanica odgovorila je kako bi sve edukacije na temu *Kompetencije odgajatelja*

iz područja dobrobiti i mentalnog zdravlja trebale biti obavezne a ne na vlastiti izbor. U odgojno-obrazovnoj ustanovi djecu trebaju odgajati psihički stabilni i mentalno zdravi odgajatelji, što je provedeno istraživanje i potvrdilo.

10. LITERATURA

1. Ambrose, M. i suradnici (2008). *Kako čuvati zdravlje i izbjeći bolesti: Priručnik za zdrav i dug život*. Zagreb: Mozaik knjiga.
2. Antolić, B. i Novak, M. (2016). Promocija mentalnog zdravlja: Temeljni koncepti i smjernice za roditeljske i školske programe. *Psihologijske teme*, 25 (2), 317-339. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/161868>
3. Babić Milih, K. (2019). *Odgajateljska percepcija pružanja podrške roditeljima u zaštiti mentalnog zdravlja* (Diplomski rad). Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:366473>
4. Badurina Tomić, A. (2019). *Uloga problemske slikovnice u razvojnoj biblioterapiji* (Diplomski rad). Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:655455>
5. Baker, D. B. (1985). The study of stress at work. *Annual review of public health*, 6(1), 367-381.
6. Bašić, J. (2008). Kompetentnost odgajatelja i prevencija rizičnih ponašanja djece u predškolskim ustanovama. *Kriminologija & socijalna integracija: časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju*, 16(2), 15-27.
7. Božičević, V., Brlas, S., i Gulin, M. (2012). *Psihologija u zaštiti mentalnog zdravlja. Priručnik za psihološku djelatnost u zaštiti i promicanju mentalnog zdravlja*. Virovitica: Zavod za javno zdravstvo Sveti Rok Virovitičko-Podravske županije.
8. Dražić, L. (2016). *Procjena socijalno-emocionalnih kompetencija djece rane osnovnoškolske dobi* (Diplomski rad). Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:212118>
9. Foro, D. (2009). Stres u obrazovanju. *Metodika*, 10 (19), 472-474. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/56040>
10. Grazzani, I., Agliati, A., Conte, E., Cavioni, V., Gandellini, S., Ornaghi, V. ... Vintur, T. (2021). *PROMEHS Kurikul za promicanje mentalnoga zdravlja u vrtićima i školama: Priručnik za promicanje mentalnoga zdravlja djece u dobi od 3. do 10. godine*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet u Rijeci. Retrieved from <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:428570>.
11. Grazzani, I., Agliati, A., Conte, E., Cavioni, V., Gandellini, S., Ornaghi, V. ... Vintur, T. (2021). *PROMEHS Kurikul za promicanje mentalnoga zdravlja u*

vrtićima i školama: Smjernice za nositelje obrazovnih politika u svrhu promicanja mentalnoga zdravlja. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet u Rijeci. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:265689>.

12. Hasanović, M. (2014). *Čuvanje mentalnog zdravlja odgajatelja i medicinskog osoblja u predškolskim ustanovama*. Tuzla: Univerziteti klinički centar Tuzla – Klinika za psihijatriju. Medicinski fakultet Univerziteta u Tuzli. Preuzeto s https://www.academia.edu/19566019/%C4%8Cuvanje_mentalnog_zdravlja_od_gajatelja_i_medicinskog_osoblja_u_pred%C5%A1kolskim_ustanovama
13. Ivon H. i Mendeš B. (2015). *Kompetencije suvremenog učitelja i odgajatelja – Izazov za promjene*. Split: Filozofski fakultet u Splitu. Znanstvena monografija.
14. Janičić-Holcer, J. (2007). *Uspješan roditelj, uspješno dijete*. Zagreb: Naklada Nika.
15. Jeić, M., Smiljanić, M. i Kuljašević, K. (2013). Suradnja vrtića s roditeljima – primjeri dobre prakse. *Dijete, vrtić, obitelj*, 19 (72), 4-6. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/145491>
16. Josipović Nemeć, Ž. (2018). *Odgajateljeva percepcija primjene problemskih slikovnica i priča u inkluziji* (Diplomski rad). Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:601617>
17. Jurčević-Lozančić, A. (2011). Teorijski pogledi na razvoj socijalne kompetencije predškolskog djeteta. *Pedagogijska istraživanja*, 8 (2), 271-279. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/116661>
18. Kovačević, S. Gordana Buljan Flander i suradnici (2020). Znanost i umjetnost odgoja: Praktični priručnik o suvremenom odgoju za roditelje i odgojitelje. *Društvena istraživanja*, 29 (4), 667-669. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/246653>
19. Krstović, J., Vujičić, L. i Pejić Papak, P. (2016). *Standardi kvalifikacija i unapređivanje kvalitete studijskih programa odgajatelja i učitelja*. Rijeka: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci.
20. Legović, M. (2016). *Kompetencije odgojitelja u interakciji s djetetom* (Završni rad). Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:986095>
21. Mendeš, B. i Vidović Schreiber, T. (2017). *Dijete, knjiga i novi mediji*. Zbornik radova znanstveno-stručnog skupa s međunarodnom suradnjom. Split: Filozofski fakultet u Splitu.

22. Mendeš, B., Marić, L. & Goran, L. (2020). *Dijete u svijetu igre: Teorijska polazišta i odgojno-obrazovna praksa*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga.
23. Miljak, A. i Vujičić, L. (ur.) (2002). *Vrtić u skladu s dječjom prirodom "Dječja kuća"*. Rovinj: PU Dječji vrtići i jaslice "Neven" Rovinj.
24. Miljković, D., Đuranović, M. i Vidić, T. (2019). *Odgoj i obrazovanje iz teorije u praksu*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu učiteljski fakultet.
25. Mlinarević, V. (2004). Vrtićno okruženje usmjereno na dijete. *Život i škola*, 50 (11), 112-119.
26. *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2014). Preuzeto s <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Predskolski/Nacionalni%20kurikulum%20za%20rani%20i%20predskolski%20odgoj%20i%20obrazovanje%20NN%2005-2015.pdf>
27. Pavlović, Ž. i Sindik, J. (2014). Situacijsko suočavanje sa stresom kod odgojitelja. *Sigurnost: časopis za sigurnost u radnoj i životnoj okolini*, 56(3), 187-201.
28. Petrović-Sočo, B. (1997). *Dijete, odgajatelj i slikovnica, akcijsko istraživanje*. Zagreb: Alinea.
29. Rae T., i Smith J. (2021). *O.K. je ne biti O.K. Vodič za postizanje dobrobiti*. Zagreb: Školska knjiga.
30. Seme Stojnović, I. i Hitrec S. (2014). *Suvremeno vođenje u odgoju i obrazovanju: Priručnik za ravnatelje, stručne suradnike i odgojitelje u sustavu odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Golden marketing: Tehnička knjiga.
31. Sindik, J. (2014). Karakteristike dobrih odgajatelja. *Dijete, vrtić, obitelj*, 20 (75), 20-21. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/159078>
32. Slunjski, E. i suradnici (2011). *Priručnik za samovrednovanje ustanova za rani i predškolski odgoj*. Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja.
33. Slunjski, E., Šagud, M. i Branša-Žganec, A. (2006). Kompetencije odgojitelja u vrtiću – organizaciji koja uči. *Pedagogijska istraživanja*, 3 (1), 45-57. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/139311>
34. Šagud, M. (2006). *Odgajatelj kao reflektivni praktičar*. Petrinja: Visoka učiteljska škola Petrinja.

35. Tatalović Vorkapić, S. (2019). Podrška socijalno-emocionalnoj dobrobiti djece u Hrvatskoj: Prikaz tri znanstveno-stručna projekta Supporting Socio-Emotional Well-Being of Children in Croatia: Presentation of Three Scientific and Professional Projects. *Ljubljana: EDUvision*, 69-83.
36. Tatalović Vorkapić, S. i Lončarić, D. (2014). Validacija hrvatske verzije ljestvice socio-emocionalne dobrobiti i otpornosti predškolske djece. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 50(2), 102-117.
37. Telebec, K. (2014). Stres na radu - zašto, što i kako djelovati (u povodu izlaska priručnika "Stres na radu"). *Sigurnost*, 56 (4), 381-384. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/131425>
38. Todorović, V. (2018). *Zaštita mentalnog zdravlja odgajatelja u predškolskim ustanovama*. Pula: Zavod za javno zdravstvo Istarske županije. Pribavljeno 02.01.2023., sa http://www.zzjiz.hr/fileadmin/user_upload/pdf/2018/NOVOSTI/ODRZAN_9_STRUCNI_SKUP_PREDSKOLSKIH_USTANOVA_ISTARSKE_ZUPANJE/
39. Tot, D. i Klapan, A. (2008). Ciljevi stalnoga stručnog usavršavanja: mišljenja učitelja. *Pedagoška istraživanja*, 5(1), 60-69.
40. Visinko K. (2009). *Dječja priča – povijest, teorija, recepcija i interpretacija*. Zagreb: Školska knjiga.
41. Visković, I., & Višnjić Jevtić, A. (2017). Teachers' opinions on the possibilities of collaboration with parents. *Croatian Journal of Education*, 19(1), 117-146.
42. Višnjić Jevtić A, Visković I., Bogatić K. i suradnici (2018). *Izazovi suradnje : razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima*. Zagreb: Alfa.
43. Višnjić Jevtić, A. (2012). Kompetencije odgajatelja u „odgoju za budućnost“. U: I. Pehlić, E. Vejo, A. Hasanagić (ur.) *Suvremeni tokovi u ranom odgoju*, 377-388.
44. Višnjić Jevtić, A. (2018). *Odgojiteljska samoprocjena kompetencije za suradnju s roditeljima* (doktorska disertacija). Zagreb: Filozofski fakultet.
45. Vlada, R. H. (2010). *Nacionalna strategija zaštite mentalnog zdravlja za razdoblje od 2011.-2016*. Zagreb: Vlada Republike Hrvatske. Preuzeto s: http://www.zdravlje.hr/programi_i_projekti/nacionalne_strategije

46. Vlah, N. i Tatalović Vorkapić, S. (2011). Suradnja s roditeljima u predškolskoj ustanovi: analiza pojedinih aspekata. *Napredak*, 152 (1), 61-73. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/82752>
47. Vlah, N., Mirosavljević, A. i Katić, V. (2018). Nošenje odgajatelja predškolskih ustanova s rizičnim ponašanjima djece. *Ljetopis socijalnog rada*, 25 (3), 369-401. <https://doi.org/10.3935/ljsr.v25i3.198>
48. Vujičić, L. (ur.) (2021). *Implementacija teorije u praksu ili nema dobre teorije bez dobre prakse*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet.
49. Živčić-Bećirević, I. i Smojver-Ažić, S. (2005). Izvori stresa na poslu odgojitelja u dječjim vrtićima. *Psihologijske teme*, 14(2.), 3-13.